

ΕΛΙΑΜΕΠ
ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ & ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ
HELLENIC FOUNDATION FOR EUROPEAN & FOREIGN POLICY
ΕΛΙΑΜΕΠ

**Εθνοτικές Ομάδες Πίεσης
&
Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική**

Μία συγκριτική προσέγγιση της δραστηριοποίησης του Ελληνικού και
Εβραϊκού λόμπυ τη δεκαετία του 1970

Αλέξανδρος Κεντικελένης

Copyright © 2008

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΔΡΥΜΑ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗΣ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ (ΕΛΙΑΜΕΠ)
Με την επιφύλαξη παντός δικαιώματος

ΕΘΝΟΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΠΙΕΣΗΣ ΚΑΙ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ
Μία συγκριτική προσέγγιση της δραστηριοποίησης του Ελληνικού και του
Εβραϊκού λόμπυ τη δεκαετία του 1970

Αλέξανδρος Κεντικελένης

Πτυχιούχος πολιτικής επιστήμης, έχει υπάρξει Ερευνητικός Βοηθός στο Ελληνικό Ίδρυμα
Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ). Από τον Ιανουάριο του 2008 εργάζεται ως
δημοσιογράφος διεθνών θεμάτων με έδρα την Κωνσταντινούπολη.
Για επικοινωνία: akentikelenis {at} yahoo.co.uk

ΟΡ08.02

Ελληνικό Ίδρυμα Ευρωπαϊκής και Εξωτερικής Πολιτικής (ΕΛΙΑΜΕΠ)

Βασ. Σοφίας 49

106 76 Αθήνα

tel: (+30) 210 7257110-1

fax: (+30) 210 7257114

e-mail: eliamep@eliamep.gr

url: www.eliamep.gr

Το ΕΛΙΑΜΕΠ δεν υιοθετεί ως ίδρυμα πολιτικές θέσεις. Καταβάλλει μάλιστα προσπάθεια να παρουσιάζονται στα πλαίσια των εκδηλώσεων του και στο μέτρο του δυνατού όλες οι υπάρχουσες απόψεις. Υπό το πρίσμα αυτό, οι αναλύσεις και οι γνώμες που δημοσιεύονται στις σειρές του θα πρέπει να αποδίδονται αποκλειστικά στους συγγραφείς και να μην θεωρούνται ότι αντιπροσωπεύουν απαραίτητα τις απόψεις του ιδρύματος, του διοικητικού συμβουλίου του, της διεύθυνσης ή των κατά περίπτωση και καθ' οιονδήποτε τρόπο συνεργαζομένων φορέων.

Εισαγωγή

Οι ομάδες πίεσης (ή ομάδες οργανωμένων συμφερόντων) πάντα διαδραμάτιζαν ένα σημαντικό ρόλο στην Αμερικανική πολιτική σκηνή. Ο 19ος αιώνας ήταν ο αιώνας του σχηματισμού τους, τον 20ο αιώνα αυτές αυξήθηκαν με ραγδαίους ρυθμούς, ενώ τον 21ο κατά γενική ομολογία έχουν ισχυροποιηθεί ακόμα περισσότερο. Πολύ συχνά η Αμερικανική κοινή γνώμη θεωρεί ότι οι ομάδες πίεσης έχουν μόνο αρνητικό ρόλο, όμως αυτό δεν είναι απόλυτα αληθές. Σε γενικές γραμμές, προσπατεύουν τα συμφέροντα πολλών πολιτών, ενώ βοηθούν ως μέσο σύνδεσης των Αμερικανών με την κυβέρνηση. Βέβαια, αυτό δεν σημαίνει ότι οι ομάδες πίεσης χρησιμοποιούν πάντα τη δύναμή τους για το καλό του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου.

Η παρούσα μελέτη προσπαθεί να εμβαθύνει στην επίδραση των εθνοτικών ομάδων πίεσης στην Αμερικανική εξωτερική πολιτική χρησιμοποιώντας ως παραδείγματα την δραστηριοποίηση του Ελληνικού και το Εβραϊκού λόμπυ την δεκαετία του 1970. Η συγκεκριμένη χρονική περίοδος επιλέχθηκε λόγω της αυξημένης δραστηριοποίησης και των δύο λόμπυ τότε: το μεν Ελληνικό για την επιβολή και διατήρηση ενός εμπάργκο όπλων στην Τουρκία μετά την εισβολή της στην Κύπρο το 1974, το δε Εβραϊκό για τον επηρεασμό της εξωτερικής πολιτικής των ΗΠΑ κατά την διάρκεια και μετά τον πόλεμο του Yom Kippur τον Οκτώβριο του 1973.

Στην αρχή της μελέτης, γίνεται αναφορά στις συνταγματικές ρυθμίσεις που προβλέπουν τη δραστηριοποίηση των ομάδων πίεσης στο Αμερικανικό πολιτικό σύστημα. Μετά από μια πολύ σύντομη αναφορά στην διαδικασία οργάνωσης των συμφερόντων στις ΗΠΑ και την δημιουργία των πρώτων ομάδων πίεσης, η έρευνα επικεντρώνεται εξ ολοκλήρου στις εθνοτικές ομάδες. Γίνεται μια προσπάθεια διερεύνησης των λόγων που εθνοτικές ομάδες των ΗΠΑ οργανώθηκαν και άρχισαν να στοχεύουν στον επηρεασμό της εξωτερικής πολιτικής προς όφελος των παλαιών τους πατρίδων τους, καθώς και τους τρόπους δράσης αυτών των ομάδων. Στη συνέχεια αναλύονται οι ενέργειες του Ελληνικού και του Εβραϊκού λόμπυ για την επίτευξη των επιδιώξεών τους την δεκαετία του 1970 καθώς και τα αποτελέσματα αυτής της δραστηριοποίησης. Τέλος, γίνεται μια συγκριτική προσέγγιση των μεθόδων που ακολούθησε το κάθε λόμπυ και των αποτελεσμάτων που τελικά επετεύχθησαν.

I. Ομάδες Πίεσης: Συνταγματικές Ρυθμίσεις και Σχηματισμός

Ο κύριος άξονας της δημοκρατικής θεωρίας του J. Madison ήταν η προσπάθεια για την επίτευξη ενός συμβιβασμού ανάμεσα στη δύναμη της πλειοψηφίας και αυτή της μειοψηφίας. Αυτή του η προσπάθεια, καθώς και το ενδιαφέρον του για την πολιτική ισότητα και τον περιορισμό των δεσποτικών τάσεων των πολιτών οδήγησε σε δύο πολιτικές αρχές που εκφράζονται ρητά στο Σύνταγμα των ΗΠΑ: αφενός το ενδιαφέρον για την ελευθερία και την ανεμπόδιστη πολιτική έκφραση και αφετέρου την προσπάθεια αποτροπής της επιβολής της τυραννίας¹.

Το πρόβλημα με τις οργανωμένες ομάδες πολιτών (φατρίες - factions), σύμφωνα με τον Madison και άλλους πατέρες του Αμερικανικού πολιτικού συστήματος, είναι η πιθανότητα υπονόμησης της κυβέρνησης και του δημοσίου συμφέροντος. Ακολουθώντας αυτό το πνεύμα, το Σύνταγμα των Η.Π.Α. περιέχει πληθώρα ρυθμίσεων που καθιστούν ιδιαίτερα δύσκολο σε κάποια τέτοια ομάδα να επηρεάσει ολόκληρη την κυβέρνηση. Από την άλλη πλευρά, το Σύνταγμα ασχολείται κυρίως με τον έλεγχο των Φατριών της πλειονότητας, όμως αφήνοντας παράλληλα το περιθώριο σε Φατρίες που εκπροσωπούν μειονότητες να αναπτυχθούν και σταδιακά να αποκτήσουν μεγάλη επιρροή (Wright 1996).

Με αφετηρία τα κείμενα του Madison, ο D. Truman (1951: κεφ. 9) επισήμανε την αδυναμία να κυβερνήσουν αποδοτικά τα πολιτικά κόμματα με μικρό βαθμό συνοχής, γεγονός το οποίο αφήνει μεγάλα περιθώρια στις ομάδες πίεσης να δράσουν. Αντίθετα, τόνισε ότι ένα πολιτικό κόμμα που καταφέρνει να συγκεντρώσει στα χέρια του τον έλεγχο της εκτελεστικής και νομοθετικής εξουσίας μπορεί ευκολότερα να επιβάλλει τις αποφάσεις του χωρίς την αντίδραση που συναντούν κόμματα που δεν ελέγχουν και τις δύο εξουσίες. Οι ομάδες πίεσης δρουν με σχετική άνεση σε περιβάλλοντα που η νομοθετική εξουσία παίρνει τις κατευθυντήριες γραμμές από ετερογενείς παράγοντες παρά από ένα συγκροτημένο κομματικό μηχανισμό.

Το Σύνταγμα έθεσε μεν τις βάσεις για την δημιουργία ομάδων πίεσης, όμως έπρεπε να περάσει σχεδόν ένας αιώνας για την ανάπτυξή τους. Αν εξαιρέσουμε ορισμένα συνδικάτα που υπήρχαν σχεδόν από την ίδρυση της Ομοσπονδίας, οι συνθήκες για τη δημιουργία ομάδων πίεσης δεν ωρίμασαν μέχρι το τέλος του εμφυλίου πολέμου.

---

¹ Madison J. 1787, "The Federalist No. 10" (διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.constitution.org/fed/federa10.htm)

Ο D. Truman (1951: 45-109) στην θεωρία του για τον σχηματισμό των ομάδων πίεσης που έμεινε γνωστή ως η «θεωρία των ενοχλήσεων» (disturbance theory) τόνισε πως ομάδες πίεσης θα δημιουργηθούν όταν ομάδες μη οργανωμένων πολιτών «ενοχληθούν» από αλλαγές στον κοινωνικό, οικονομικό ή πολιτικό τομέα. Υποστήριξε ότι ο βαθμός πολυπλοκότητας των κοινωνικών δομών και του πολιτικού συστήματος είναι ευθέως ανάλογος με τη δυσκολία των ατόμων/ομάδων να λύσουν τις διαφορές τους και να επιδιώξουν τα συμφέροντά τους από μόνα τους με άμεσο αποτέλεσμα να επιδιώκουν την κυβερνητική παρέμβαση.

Σχετικά με τις εθνοτικές ομάδες πίεσης που θα απασχολήσουν αυτή τη μελέτη, αξίζει να επικεντρωθεί κανείς στους ιδιαίτερους παράγοντες που οδήγησαν στην οργάνωση των εθνοτικών κοινοτήτων των Ηνωμένων Πολιτειών. Κατά πόσο η εθνική ποικιλομορφία των ΗΠΑ αποτελεί ένα θετικό ή όχι στοιχείο για το κράτος αυτό είναι ένα ζήτημα που απασχολεί τους μελετητές σχεδόν από την γέννησή του. Όπως προαναφέρθηκε, ο Madison στο Federalist N.10 προειδοποιούσε για τους κινδύνους προερχόμενους από τις φατρίες που όριζε ως ενώσεις πολιτών που ενώνονταν από κάποιο κοινό πάθος ή συμφέρον, αντίθετο από τα συμφέροντα του ευρύτερου κοινωνικού συνόλου. Αν και ο Madison θεωρούσε ότι η λογική και ευσυνειδησία της πλειονότητας τελικά θα αντιστάθμιζε τους παράγοντες αυτούς, ο Washington είχε μια πιο ζοφερή αντίληψη για τα πράγματα. Ειδικά σε μια περίοδο που αντίπαλες φατρίες προσπαθούσαν να τραβήξουν τις ΗΠΑ είτε προς την Αγγλία, είτε τη Γαλλία, προειδοποιούσε για ομάδες που «*προωθούσαν την ψευδαίσθηση ενός κοινού συμφέροντος σε περιπτώσεις που δεν υπήρχε κανένα κοινό συμφέρον*» (Mathias 1981: 976).

Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα, οι ΗΠΑ είχαν γίνει πλέον μια υπολογίσιμη παγκόσμια δύναμη και λαμβάνοντας υπόψιν τα μεταναστευτικά κύματα, είχαν μετασχηματιστεί από μια κατά κύριο λόγο Αγγλοσαξονική κοινωνία σε μια κοινωνία που κυριαρχούσε η διαφορετικότητα και που μόνο μερικώς απορροφούσε τις εθνοτικές ομάδες και τις κουλτούρες τους.

Εξαιτίας της πολιτικής του απομονωτισμού που ακολουθούσαν οι ΗΠΑ, οι εθνότητες αυτές που βρισκόταν στο εσωτερικό του κράτους δεν ασχολούνταν ιδιαίτερα με ζητήματα εξωτερικής πολιτικής (υπήρχαν βέβαια και εξαιρέσεις: ο Mathias (1981: 981) επισημαίνει το παράδειγμα του Ιρλανδικού λόμπυ που προσπαθούσε από πολύ νωρίς να επηρεάσει την πολιτική των ΗΠΑ απέναντι στην Ιρλανδία). Όμως, οι εθνοτικές ομάδες αφυπνίστηκαν με τον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο, όπου σχεδόν το 1/3 του Αμερικανικού πληθυσμού συνδέονταν με κάποιον τρόπο με αυτή τη σύγκρουση (Ambrosio 2002: 5): το 13% του πληθυσμού είχε γεννηθεί σε μια από τις εμπλεκόμενες στον πόλεμο χώρες, ενώ ένα ακόμα 17% αν και γεννημένοι στην Αμερική είχαν τουλάχιστον έναν γονιό που προέρχονταν από τις χώρες αυτές. Από την μια πλευρά όσοι είχαν Ιρλανδικές ή Γερμανικές ρίζες επιζητούσαν την Αμερικανική ουδετερότητα, ενώ οι Ιταλοί, Πολωνοί, Άγγλοι, Τσέχοι, Σλοβάκοι, Αρμένιοι και

Σλάβοι πίεζαν για δυναμική Αμερικανική ανάμιξη στον πόλεμο από τα πρώτα στάδια του. Η σχέση του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου και της αφύπνισης των εθνοτικών ομάδων υπογραμμίζεται από τον DeConte (αναφέρεται στον Ambrosio 2002: 6):

«Ο πόλεμος ενίσχυσε την εθνική ταυτότητα των μειονοτήτων. Οι μειονότητες αυτές γρήγορα σχημάτισαν οργανώσεις για να βοηθήσουν τα συμφέροντα των παλαιών πατριδών τους που είχαν αρχίσει να πολεμούν μεταξύ τους. Με κάθε μέσο που είχαν στην διάθεσή τους, οι ακτιβιστές επιδίωκαν να δίνουν κατευθύνσεις στην πολιτική ηγεσία για ζητήματα που θα επηρέαζαν τους συμπατριώτες τους στην άλλη άκρη του Ατλαντικού, καθιστώντας τις ΗΠΑ ένα πεδίο μάχης ανάμεσα σε αντιμαχόμενες ομάδες πίεσης συναισθηματικά δεμένες με τον πόλεμο»².

Ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος αποτελεί σημείο σταθμό για την Αμερικανική εξωτερική πολιτική, αλλά και για τις εθνοτικές ομάδες μέσα στην Αμερικανική κοινωνία. Κατά την διάρκεια του πολέμου, η Αμερική ήταν ενωμένη όσο ποτέ στο παρελθόν, όμως ο Ψυχρός Πόλεμος έδωσε μια νέα αίσθηση για τον σκοπό τους. Αυτή η στροφή από τον απομονωτισμό στη διεθνοποίηση της εξωτερικής πολιτικής προκάλεσε και σημαντικές αλλαγές στην επίδραση των εθνοτικών ομάδων στον τομέα αυτό. Ο νέος ρόλος της Αμερικής, ως υπερδύναμης, θα αποτελούσε πρόσφορο έδαφος για τον επηρεασμό της εξωτερικής πολιτικής από ομάδες πίεσης βασισμένες σε εθνοτικές ταυτότητες (Mathias 1981: 979).

Αμέσως μετά τον πόλεμο, στην πλειονότητά τους, οι εθνοτικές ομάδες συμφωνούσαν με την εναντίωση των ΗΠΑ στην εξάπλωση της Σοβιετικής Ένωσης και δεν έφεραν σημαντικά εμπόδια στην άσκηση της εξωτερικής πολιτικής. Παρόλα αυτά ορισμένες ομάδες (με σημαντικότερο το Ισραηλινό/Εβραϊκό λόμπυ) ανακάλυψαν πως αυτό το κλίμα συναίνεσης για τις κατευθύνσεις της εξωτερικής πολιτικής τους έδινε σημαντικά περιθώρια δραστηριοποίησης και – ελλείψει ανταγωνιστών ή ουσιαστικής προσοχής – να μπορέσουν να επηρεάσουν την πολιτική της υπερδύναμης προς όφελός τους.

Με βάση τα παραπάνω θα γίνει μια προσπάθεια γενικής επισκόπησης της διαδικασίας οργάνωσης του Εβραϊκού και του Ελληνικού λόμπυ στις ΗΠΑ. Ξεκινώντας από την Εβραϊκή κοινότητα³, η ιστορία της στην Αμερική αρχίζει στο τέλος του 19^{ου} αιώνα και τους διωγμούς

---

² Αναφερόμενος σε αυτή τη πρακτική, Ο Πρόεδρος Wilson το 1914 είχε υποστηρίξει ότι η αλάνθαστη απόδειξη για την πίστη στην Αμερική των ετεροχθόνων θα αποτελούσε η ώρα της ψήφου: «αν και πολλοί διατηρούν συνεκτικούς δεσμούς με τις χώρες καταγωγής τους, όταν ψηφίζουν και όταν πολεμούν πρέπει να είναι προσηλωμένοι με την καρδιά και την σκέψη τους μονάχα στους σκοπούς και τις πολιτικές των ΗΠΑ».

³ Οι πληροφορίες για την Εβραϊκή κοινότητα στις ΗΠΑ βασίζονται κατά κύριο λόγο στην ηλεκτρονική διεύθυνση του American Israel Public Affairs Committee (AIPAC), και στη μελέτη των Dekmejian R. and A. Themelis. 1997. "Ethnic Lobbies in U.S. Foreign Policy". Panteion University of Social and Political Sciences: Occasional Research Paper, Number 13

που είχαν υποστεί οι Εβραίοι από τη Ρωσία και την Ανατολική Ευρώπη. Το δεύτερο μεταναστευτικό κύμα προήλθε από την Κεντρική Ευρώπη και ιδιαίτερα τη ναζιστική Γερμανία μεταξύ 1933 και 1950. Σήμερα υπολογίζεται ότι διαμένουν στην Αμερική περίπου έξι εκατομμύρια Εβραίοι που είναι συγκεντρωμένοι στα Νοτιοανατολικά και στα Μεσοδυτικά της χώρας καθώς και στην Καλιφόρνια και την Φλόριντα⁴. Οι Εβραίοι κατάφεραν από νωρίς να ενσωματωθούν στην Αμερικανική κοινωνία και επιδίωκαν την ενεργό συμμετοχή τους στα κοινά. Οι μετανάστες του δεύτερου κύματος περιλάμβαναν εξέχουσες προσωπικότητες και αποτέλεσαν μια σημαντική αύξηση του δυναμικού της Εβραϊκής κοινότητας, άλλα και της Αμερικανικής κοινωνίας γενικότερα.

Η Εβραϊκή κοινότητα στις ΗΠΑ συνέχισε να αναπτύσσεται δίνοντας ιδιαίτερη σημασία τη μόρφωση και στοιχεία δείχνουν ότι την δεκαετία του 1980 και ο 1990 το 85% των Αμερικανο-Εβραίων ασχολούνταν με προσοδοφόρα επαγγέλματα, ενώ διέπρεπαν και στους ακαδημαϊκούς και πολιτιστικούς τομείς. Για αυτή τη συνοχή που παρατηρείται μέσα στην Εβραϊκή κοινότητα συνέβαλλαν κατά κύριο λόγο το Ολοκαύτωμα, οι ψυχολογικές επιπτώσεις του και η δημιουργία και διατήρηση ενός Εβραϊκού κράτους. Σύντομα οι Εβραίοι απέκτησαν ιδιαίτερη ισχύ στις ΗΠΑ αφενός συμμετέχοντας σε υψηλά ποσοστά στις εκλογές και κάνοντας σημαντικές συνεισφορές σε κόμματα και υποψηφίους και αφετέρου συμμετέχοντας απευθείας στις πολιτικές δομές είτε ως εκλεγμένοι αντιπρόσωποι είτε διορισμένοι. Σε κάθε περίπτωση, συστηματικά διεκδικούσαν τους πολιτικούς σκοπούς της κοινότητας.

Η αιχμή του δόρατος της Εβραϊκής δύναμης στην Ουάσιγκτον αποτελεί αναμφίβολα το AIPAC (American Israel Public Affairs Committee), το οποίο σύμφωνα με τον πρώην Γενικό Διευθυντή του, Tom Dine, αποτελεί το πιο ισχυρό λόμπυ. Το AIPAC στοχεύει σύμφωνα με τις δηλώσεις των εκπροσώπων του στην ενίσχυση και διευκόλυνση των σχέσεων των Αμερικανών και των Ισραηλινών τόσο σε επίπεδο κοινωνίας, όσο και σε επίπεδο κυβερνήσεων. Ιδρύθηκε το 1950 και σήμερα αριθμεί πάνω από 100.000 μέλη. Μεταξύ άλλων, ετησίως, παρακολουθεί πάνω από 2.000 ώρες συνεδριάσεων του Κογκρέσου, συναντάται πάνω από χίλιες φορές με μέλη του, ενώ διενεργεί συνεντεύξεις με όλους τους επίδοξους πολιτευτές. Όλες αυτές οι δραστηριότητες αποδεικνύονται ιδιαίτερα επιτυχημένες: μέχρι στιγμής εξαιτίας κατά κύριο λόγο του AIPAC έχουν δοθεί πάνω από \$140 δισεκατομμύρια στο Ισραήλ από την ίδρυσή του, έχει επηρεαστεί σε μεγάλο βαθμό η Αμερικανική εξωτερική πολιτική στη Μέση Ανατολή και έχει ενισχυθεί η στρατηγική συνεργασία στην περιφερειακή ασφάλεια με μια πληθώρα πρωτοβουλιών για την καταπολέμηση της τρομοκρατίας και την μη εξάπλωση των όπλων μαζικής καταστροφής⁵. Βέβαια, το AIPAC είναι μόνο ένα από τα πολλά Εβραϊκά λόμπυ που εδρεύουν στην Ουάσιγκτον, όμως έχει τον συντονιστικό ρόλο για τις δραστηριότητες των άλλων σε περιόδους κρίσης.

⁴ Όλες οι μελέτες εκτιμούν ότι αποτελούν το 2-3% του πληθυσμού.

⁵ <http://www.aipac.org/recentlyAchieved.cfm>

Η άλλη εθνοτική ομάδα με την οποία θα ασχοληθεί η παρούσα μελέτη είναι η Ελληνική στις ΗΠΑ. Η μετανάστευση προς την Αμερική ξεκίνησε την δεκαετία του 1890 σε μεγάλη κλίμακα και συνεχίστηκε μέχρι την δεκαετία του 1920⁶. Ένα μικρότερο μεταναστευτικό κύμα ακολούθησε τον Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο για να επιταχυνθεί μεταξύ 1960 και 1975. Ο συνολικός πληθυσμός των Ελληνοαμερικανών εκτιμάται σε 1,5 – 2 εκατομμύρια, συγκεντρωμένα σε αστικές περιοχές (Νέα Υόρκη, Μασαχουσέτη, Καλιφόρνια, Φλόριντα κ.α.). Βασικός συνεκτικός δεσμός της κοινότητας αποτελούσε η Ορθόδοξη εκκλησία που εκτός των άλλων επεδίωκε να κρατά ζωντανές τις παραδόσεις και τα έθιμα της κοινότητας. Εκτός από την εκκλησία, την εθνική ταυτότητα επιχείρησαν να διαφυλάξουν/ενισχύσουν και οι εφημερίδες της κοινότητας δημοσιευμένες στα Ελληνικά.

Σε γενικές γραμμές, αν και η πρώτη γενιά μεταναστών ήταν - κατά κύριο λόγο - ανειδίκευτοι εργάτες, η δεύτερη και τρίτη μπόρεσαν να εξελιχθούν γρήγορα στην αγορά εργασίας: η Ελληνική κοινότητα έδινε ιδιαίτερη έμφαση στην εκπαίδευση και είχε από τα υψηλότερα ποσοστά συμμετοχής στην ανώτερη εκπαίδευση σε σχέση με τις άλλες εθνοτικές ομάδες. Οι γενιές αυτές ασχολήθηκαν δυναμικά και με την πολιτική ζωή της χώρας με εξέχουσες περιπτώσεις τον Αντιπρόεδρο Sp. Agnew, τον κυβερνήτη της Μασαχουσέτης και υποψήφιο Πρόεδρο Μ. Dukakis και τα μέλη του Κογκρέσου J. Brademas, G. Yatron, P. Tsongas, P. Sarbanes και Ο. Snowe κ.α.

Την πρώτη και βασική Ελληνοαμερικανική οργάνωση στις ΗΠΑ αποτελεί η ΑΗΕΡΑ (American Hellenic Educational Progressive Association) που ιδρύθηκε από το 1922 με κύριο στόχο την κατάργηση των διακρίσεων για τους Ελληνοαμερικανούς και την ομαλή ενσωμάτωση των νέων μεταναστών στην Αμερικανική κοινωνία. Υπήρξε ιδιαίτερα δραστήρια οργάνωση και σε φιλανθρωπικούς τομείς και συχνά έστελνε βοήθεια και στην Ελλάδα ιδρύοντας νοσοκομεία και δημιουργώντας προγράμματα αποκατάστασης προσφύγων. Στη δεκαετία του 1990 η ΑΗΕΡΑ αριθμούσε 20.000 μέλη και οι επικουρικές οργανώσεις της ακόμα τόσα. Παρόλα αυτά, δεν ήταν λόμπυ (τουλάχιστον με τη νομική σημασία της λέξης) και συνεπώς δεν μπορούσε να δραστηριοποιηθεί πολιτικά προς επηρεασμό της πολιτικής ηγεσίας παρά μόνο έμμεσα. Αυτό το κενό ήρθε να καλύψει το ΑΗΙ (American Hellenic Institute), αμέσως μετά την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο το 1974. Αν και βασική επιδίωξη του ήταν να επηρεάσει την κυβέρνηση Νixon για το Κυπριακό, σταδιακά διεύρυνε τις δραστηριότητές του και σε άλλα θέματα ελληνικού ενδιαφέροντος.

Συνοψίζοντας, ο σχηματισμός και η διατήρηση των ομάδων πίεσης υπήρξε αποτέλεσμα πολλών παραγόντων. Καίριο ρόλο διαδραμάτισε το Σύνταγμα, στο οποίο τέθηκαν

---

⁶ Οι πληροφορίες για την ελληνική κοινότητα στις ΗΠΑ βασίζονται κατά κύριο λόγο στις ηλεκτρονικές διευθύνσεις των American Hellenic Educational Progressive Association (ΑΗΕΡΑ) και American Hellenic Institute (ΑΗΙ) και στη μελέτη των Dekmejian R. and A. Themelis. 1997. "Ethnic Lobbies in U.S. Foreign Policy". Panteion University of Social and Political Sciences: Occasional Research Paper, Number 13

οι βάσεις που ενίσχυσαν τη συμμετοχή των ομάδων συμφερόντων και δημιούργησε και ευκαιρίες για την αύξηση της επιρροής τους. Όσο αφορά τις εθνοτικές ομάδες, τα μεταναστευτικά κύματα του 20^{ου} κυρίως αιώνα έφεραν στις ΗΠΑ νέες εθνότητες που διατηρούσαν πολύ στενότερους δεσμούς με τις παλιές τους πατρίδες απ' ότι οι προηγούμενοι μετανάστες. Όσο οι ΗΠΑ ακολουθούσαν την πολιτική του απομονωτισμού, οι εθνοτικές ομάδες δεν δραστηριοποιούνταν ιδιαίτερα, όμως μετά το Δεύτερο Παγκόσμιο Πόλεμο και τη μεταστροφή της εξωτερικής πολιτικής άρχισαν οι προσπάθειες επηρεασμού της τελευταίας προς όφελος των χωρών προέλευσής τους.

II. Οργάνωση των Εθνοτικών Ομάδων

Στη μελέτη τους, οι Nathan Glazer και Daniel Moynihan επισημαίνουν ότι η πληθυσμιακή σύσταση των ΗΠΑ αποτελεί καθοριστικό παράγοντα στην χάραξη της εξωτερικής πολιτικής (1975: 1-29):

«Χωρίς υπερβολή, μπορεί να θεωρηθεί ότι η μετανάστευση είναι ο πιο σημαντικός παράγοντας στην διαμόρφωση της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής. Η μετανάστευση ρυθμίζει την εθνοτική σύσταση του Αμερικανικού εκλογικού σώματος και η εξωτερική πολιτική αντιπροσωπεύει αυτή την σύσταση. Αν και αντιδρά και σε άλλους παράγοντες, ο πρωταρχικός είναι αυτός της εθνότητας... Άμεσο αποτέλεσμα είναι ο επηρεασμός της εξωτερικής πολιτικής με πολλούς και διαφορετικούς τρόπους».

Αν και η άποψη αυτή έχει αμφισβητηθεί από ερευνητές (Ambrosio 2002) περιέχει αληθή στοιχεία. Σε αυτό το σημείο όμως πρέπει να γίνει μια διπλή διάκριση. Αφ' ενός, διαφορετικές έννοιες αποτελούν η εθνότητα με τις εθνοτικές ομάδες πίεσης, ενώ αφ' ετέρου διαφορετική είναι και η ισχύς των Αμερικανικών και των ξένων λόμπυ⁷. Συγκεκριμένα, πιέσεις του προέρχονται από το εξωτερικό μπορεί να επηρεάζουν σε ένα βαθμό τις απόψεις των διαμορφωτών πολιτικής, όμως σε καμία περίπτωση δεν αντισταθμίζουν την δράση των εγχωρίων ομάδων πίεσης που σε πολλές περιπτώσεις μπορούν να έχουν άμεση επίδραση στην εκλογή, ή επανεκλογή, κάποιου νομοθέτη⁸. Χαρακτηριστικό παράδειγμα αυτής της διαδικασίας

---

⁷ Ένα παράδειγμα ξένου λόμπυ αποτελεί το Τουρκικό. Παρότι δεν υπάρχει υπολογίσιμη Τουρκο-αμερικανική κοινότητα, η τουρκική κυβέρνηση έχει ιδρύσει δικό της λόμπυ στην Ουάσινγκτον με στόχο την προώθηση των συμφερόντων της. Mathias 1981: 978)

⁸ Δεν πρέπει να παραβλέπεται η ισχύς και των πολλών άλλων ομάδων πίεσης με επιδιώξεις οικονομικού, κοινωνικού, θρησκευτικού ή άλλου περιεχομένου που επηρεάζουν άμεσα τους διαμορφωτές πολιτικής, αν και περαιτέρω εμβάθυνση σε αυτά τα λόμπυ δεν είναι στους σκοπούς της παρούσας της μελέτης.

αποτελεί η αναγνώριση της Λαϊκής Δημοκρατίας της Κίνας από τις ΗΠΑ. Παρά τις έντονες προσπάθειες του Ταϊβανέζικου λόμπυ να μην μεταφέρουν οι ΗΠΑ την αναγνώριση από την Δημοκρατία της Κίνας στην Ταϊβάν στην Λαϊκή Δημοκρατία της Κίνας, απέτυχαν εν μέρει εξαιτίας της έλλειψης στήριξης από την Κινεζο-Αμερικανική Κοινότητα.

Σε γενικές γραμμές, η ισχύς των εθνοτικών ομάδων δεν αποκτάται από τη στιγμή που φτάνουν σημαντικοί αριθμοί από κάθε εθνότητα στις ΗΠΑ. Πρώτα πρέπει να προσαρμοστούν στην Αμερικανική πολιτική κουλτούρα και τον τρόπο ζωής, να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν τις όποιες αντιξοότητες βρεθούν μπροστά τους και σε μια ή δύο γενιές να εξοικειωθούν με τον τρόπο που λειτουργεί η Αμερικανική κοινωνία, αν όχι να αφομοιωθούν. Αυτό το έπραξαν σε μεγάλο βαθμό επιτυχώς οι νέες αφίξεις του 20^{ου} αιώνα, όπως επισημαίνει ο Mathias (1981: 980), σχηματίζοντας πρώτα συνεκτικά εκλογικά σώματα που θα εκμεταλλεύονταν όσοι βρίσκονταν μέσα στις υπάρχουσες πολιτικές δομές και που αργότερα θα συμμετείχαν και τα μέλη των κοινοτήτων στις ίδιες δομές.

Όπως εύστοχα σημειώνουν οι Glazer και Moynihan (1975: 27),

«η μια εθνοτική ομάδα μετά την άλλη εξοικειώνονταν με το Αμερικανικό πολιτικό σύστημα. Η ειδοποιός διαφορά όμως ανάμεσα στους τελευταίους και τους πιο παλιούς μετανάστες αποτελεί το γεγονός ότι ενώ οι Δυτικό-Ευρωπαίοι που πήγαν παλαιότερα σε γενικές γραμμές αφομοιώθηκαν στην ευρύτερη Αμερικανική κουλτούρα, οι Νότιο- και Ανατολικό-Ευρωπαίοι που ήρθαν αργότερα διατήρησαν και συχνά ενίσχυσαν την εθνική τους ταυτότητα αν και σε όλες τις άλλες πτυχές, συμπεριλαμβανομένης και της πολιτικής συμπεριφοράς, έγιναν Αμερικανοί».

Ένα ενδιαφέρον χαρακτηριστικό των εθνοτικών ομάδων στις ΗΠΑ είναι ότι μόλις οι ομάδες μεταναστών αποκτούσαν δύναμη και επιρροή στη νέα τους πατρίδα, μόνο τότε ανέπτυσαν μια ιδιαίτερη στοργή για την παλαιά τους πατρίδα, την οποία πιθανότητα δεν ένιωθαν (ή φοβόντουσαν να εξωτερικεύσουν) όταν ακόμα ζούσαν εκεί. Σύμφωνα με τον Mathias (1981: 980), αυτή η νέο-αποκτηθείσα εθνική συνειδητοποίηση έγινε κατά κύριο λόγο εξαιτίας της ελευθερίας που απολάμβαναν οι ομάδες αυτές να διατηρούν ζωντανά τα ήθη και τα έθιμα τους και να μιλούν τις μητρικές τους γλώσσες. Όμως, και οι δυσκολίες της ζωής στις ΗΠΑ ενίσχυσαν την εθνική συνειδητοποίηση των εθνοτικών ομάδων: πολλοί από τους μετανάστες ζούσαν σε συνθήκες φτώχειας στα πολυπληθή ghetto, τους εκμεταλλεύονταν οι εργοδότες τους και αντιμετώπιζαν την επιφυλακτικότητα των ντόπιων. Οι λόγοι αυτοί είχαν ως άμεσο αποτέλεσμα την απομόνωση των ομάδων αυτών σε «ειδικές γειτονιές»

Επισημαίνεται όμως ότι μπορεί να έχουν παράπλευρες επιδράσεις ή πιο σπάνια να δραστηριοποιούνται άμεσα στον τομέα της εξωτερικής πολιτικής (βλ. στο πρόσφατο κείμενο των Mearsheimer και Walt (2006) γίνεται λόγος για την υποστήριξη που παρέχουν οι οργανώσεις της 'Χριστιανικής Δεξιάς' στο Εβραϊκό λόμπυ).

(“Greektowns”, “Little Italies”, “Little Polands”, “Chinatowns” κλπ), στις οποίες, όπως υποδηλώνουν και τα ονόματα, η πολιτισμική τους ταυτότητα διατηρούνταν ζωντανή και μεταβιβάζονταν ισχυρή και στις νεότερες γενιές.

Ο Shain (1995: 72) τονίζει ότι η παραδοσιακή θεώρηση των ΗΠΑ ως πολιτισμικό χωνευτήρι (melting pot) που δίνει έμφαση την ενσωμάτωση των μεταναστών στην Προτεσταντική Αγγλοσαξονική κουλτούρα έχει αντικατασταθεί από μια πιο πλουραλιστική θεώρηση που αντιμετωπίζει την εθνότητα ως ένα αναπόσπαστο χαρακτηριστικό της Αμερικανικής ζωής. *«Έτσι, οι μετανάστες δεν είναι υποχρεωμένοι να απολέσουν την εθνική τους ταυτότητα για να γίνουν Αμερικάνοι. Η διατήρηση και των δύο ταυτοτήτων είναι απολύτως σεβαστή»*.

Από την πλευρά τους, οι πολιτικοί, αποζητώντας ψήφους από τους στρατηγικά συγκεντρωμένους μετανάστες, συχνά ενίσχυαν την εθνική συνειδητοποίηση των νεοφερμένων και πολλές φορές συναγωνίζονταν μεταξύ τους για να αποδείξουν την συμπάθειά τους προς την κάθε εθνοτική ομάδα.

Ο Ahrari (1987: κεφ. 1) επισημαίνει δύο ιδιαίτερα προβλήματα που ανακύπτουν από τη δραστηριοποίηση των εθνοτικών ομάδων πίεσης. Από την μια πλευρά, υπάρχει δυσανάλογη επίδραση ομάδων που υπερέχουν αριθμητικά εις βάρος όσων μειονεκτούν σε αριθμό, συνοχή και πόρους. Το σημαντικότερο, όμως, πρόβλημα εντοπίζεται στην αδυναμία διαμόρφωσης μιας συνεκτικής Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής και την απομάκρυνση από το “εθνικό συμφέρον” όταν οι φατρίες του Madison οδηγούν τις ΗΠΑ σε ιδιαίτερους δεσμούς ή έχθρες με άλλες χώρες. Παρόλα αυτά, συμπληρώνει πως *«ακόμα και αν οι ομάδες ήταν ισορροπημένες, εάν οι Τουρκο-Αμερικανοί ήταν όσοι και οι Ελληνο-Αμερικανοί και οι Αραβο-Αμερικανοί ήταν όσοι και οι Εβραϊκής καταγωγής Αμερικανοί – αυτό δεν θα οδηγούσε απαραίτητως σε μια συνεκτική εξωτερική πολιτική, αφού το εθνικό συμφέρον δεν αποτελείται απλώς από το άθροισμα των ειδικών συμφερόντων, αν και αποτελούν σημαντική συνιστώσα του»*. Όμως, με δεδομένο ότι αμοιβαία εξισορροπούμενες εθνοτικές ομάδες δεν υπάρχουν στις περιπτώσεις που διερευνούνται σε αυτή τη μελέτη, ο επηρεασμός των πολιτικών είναι κατά κύριο λόγο μονόπλευρος, με τις επιπτώσεις που αυτό έχει στη χάραξη της εξωτερικής πολιτικής.

III. Ισχύς των Εθνοτικών Ομάδων Πίεσης

Η αποτελεσματικότητα των εθνοτικών ομάδων πίεσης σε τελική ανάλυση κρίνεται από την δυνατότητά τους (ή όχι) να πείσουν την πολιτική εξουσία να αναλάβει δράση που

υποστηρίζει τις θέσεις τους. Για την επίτευξη των στόχων τους υπάρχει μια πληθώρα παραγόντων που μπορούν να επηρεάσουν την αποδοτικότητα των ομάδων.

Αρχικά, πρέπει να γίνει αναφορά στα βασικά χαρακτηριστικά των εθνοτικών ομάδων πίεσης και πιο συγκεκριμένα στα διαφορετικά επίπεδα δραστηριοποίησής τους, τους στόχους τους και τις μεθόδους που χρησιμοποιούν για να τους επιτύχουν. Ο A. Pross (1975: 10-22) διαχωρίζει τις ομάδες με καθιερωμένες δομές (“institutionalized”) από αυτές που συστήνονται μόνο για ένα συγκεκριμένο σκοπό (“issue-oriented”). Θεωρεί ότι οι ομάδες με θέσεις για μια πληθώρα θεμάτων που τις απασχολούν και που στοχεύουν να δημιουργήσουν σταθερούς και μακροχρόνιους δεσμούς με τους διαμορφωτές πολιτικής δρουν τελείως διαφορετικά από όσες ενδιαφέρονται μόνο για ένα ζήτημα και συνήθως είναι πιο αποτελεσματικές στην επίτευξη των επιδιώξεών τους.

Επιπρόσθετα, τα οργανωτικά χαρακτηριστικά των εθνοτικών ομάδων πίεσης αποτελούν πολλές φορές καθοριστικό παράγοντα για την επιτυχημένη πορεία τους. Συγκεκριμένα, ο βαθμός ανάπτυξης της κάθε ομάδας, οι διαθέσιμοι πόροι, ο τρόπος που είναι δομημένες, το μέγεθος, η συμμετοχή και ο βαθμός συνοχής αποτελούν στοιχεία τα οποία μπορούν να τις ενδυναμώσουν σημαντικά (Goldberg 1990: 8). Αρκεί μόνο μια επιφανειακή ματιά στον τρόπο που λειτουργεί το Εβραϊκό λόμπυ για να καταλάβει κανείς την σημασία των παραγόντων αυτών. Επίσης, ένας από τους λόγους που το Ελληνικό λόμπυ υπήρξε τόσο επιτυχημένο στην επίτευξη του εμπάργκο όπλων στην Τουρκία το 1974 αποτελεί η μεγάλη συμμετοχή στις δραστηριότητές του, ο βαθμός συνοχής του και οι σωστά συντονισμένες προσπάθειές του.

Η δομή του πολιτικού συστήματος των ΗΠΑ, που είναι ανοιχτό στις επιδράσεις από ομάδες πίεσης, ευνοεί την απόκτηση μεγαλύτερης ισχύος από τις ομάδες που είναι καλύτερα οργανωμένες¹⁰. Όπως επισημαίνει ο Robert Dahl (1956: 46), *«λόγω συνταγματικών επιταγών και της πολιτικής κουλτούρας, το Αμερικανικό πολιτικό σύστημα απαγορεύει στην κυβέρνηση να αγνοεί τις συχνά αντικρουόμενες επιδιώξεις και προτεινόμενες πολιτικές διαφορετικών ομάδων. Η ισορροπία ανάμεσα στις εξουσίες, η αποκεντρωμένη εξουσία του Κογκρέσου, οι αποφάσεις που λαμβάνονται στις επιτροπές και υπο-επιτροπές και η συνεχής προετοιμασία για εκλογές διαμορφώνει ένα πολιτικό περιβάλλον που αφήνει τις ομάδες οργανωμένων συμφερόντων να δράσουν ελεύθερες»*. Σε αυτό λοιπόν το περιβάλλον, δίνονται πολλές ευκαιρίες στις ομάδες πίεσης που ενδιαφέρονται για την εξωτερική πολιτική να επηρεάσουν τους διαμορφωτές της.

---

⁹ “Hyphenation is well respected” στο πρωτότυπο.

¹⁰ Για την δομή του πολιτικού συστήματος και τις συνταγματικές ρυθμίσεις σχετικά με τις ομάδες πίεσης περισσότερο στο πρώτο μέρος αυτής της μελέτης.

Όπως προαναφέρθηκε, ακόμα ένας παράγοντας που μπορεί να ενισχύσει την δραστηριοποίηση των εθνοτικών ομάδων πίεσης είναι η απουσία άλλων ομάδων που να αντισταθμίσουν την ισχύ των πρώτων επιδιώκοντας τα αντίθετα αποτελέσματα. Στην περίπτωση του Εβραϊκού λόμπυ δεν υπάρχει ένα καλά οργανωμένο αραβικό λόμπυ που να μπορεί να προβάλλει κάποιες εναλλακτικές¹¹.

Το πολιτικό κλίμα στο εσωτερικό των ΗΠΑ είναι ένας τομέας που προσπαθούν να διαμορφώσουν προς το συμφέρον τους οι εθνοτικές ομάδες και σε περίπτωση που καταφέρουν να το ελέγξουν δίνει νέα ώθηση στην δραστηριοποίησή τους. Στην πρόσφατη μελέτη τους για το Εβραϊκό λόμπυ οι Mearsheimer και Walt (2006: 19-23), υπογραμμίζουν τις τακτικές που ακολουθεί για να ελέγξει αυτό το περιβάλλον. Συγκεκριμένα, αναφέρουν τις προσπάθειες ελέγχου των Μέσων Μαζικής Ενημέρωσης, των δεξαμενών σκέψης και των πανεπιστημίων. Καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι τα ΜΜΕ είναι από τους τομείς που μπορεί εύκολα να κατευθύνει το Ισραηλινό λόμπυ, με έγκυρες εφημερίδες όπως το Wall Street Journal, οι Washington Times και οι New York Times να εκδίδουν συχνά άρθρα στρατευμένα και χωρίς καμία κριτική για τις κινήσεις του Ισραήλ. Η δυνατότητα επηρεασμού των ΜΜΕ βοήθησε ιδιαίτερα και το ελληνικό λόμπυ να επιτύχει τους στόχους του το 1974 (περισσότερες πληροφορίες στο μέρος IV αυτής της μελέτης). Οι δεξαμενές σκέψης στην πλειοψηφία τους, κατά τους ίδιους, επίσης δεν είναι τελείως ανεξάρτητες. Ερευνητικά ινστιτούτα, όπως το Brookings Institution, το Center for Security Policy και το Heritage Foundation, θεωρούν οι συγγραφείς πως βρίσκονται υπό την σφαίρα επιρροής του Ισραηλινού λόμπυ με προτάσεις πολιτικής σαφώς υπέρ των Ισραηλινών θέσεων. Παρόλα αυτά, επισημαίνουν πως ο χώρος των πανεπιστημίων είναι πιο δύσκολο να επηρεαστεί παρά τις κατά περιόδους προσπάθειες που γίνονται από το λόμπυ.

Ο Goldberg (1990: 10) υποστηρίζει πως η κοινή αντίληψη ανάμεσα στην κυβέρνηση και την κάθε εθνοτική ομάδα για την ύπαρξη μιας κρίσης που αφορά την περιοχή ενδιαφέροντος της τελευταίας μπορεί να αποδειχθεί πολύ σημαντική για τον επιτυχή επηρεασμό της πολιτικής: *«οι εθνοτικές ομάδες δεν θεωρούν όλα τα θέματα εξωτερικής πολιτικής εξίσου σημαντικά και υπάρχει μια διαβάθμιση αυτών των θεμάτων: από σοβαρές κρίσεις (περιπτώσεις στις οποίες θίγονται άμεσα τα συμφέροντα της κάθε ομάδας) μέχρι χρόνια ζητήματα (που είναι θέματα ρουτίνας για την ομάδα)»*. Όπως είναι εύκολα κατανοητό, όσο σημαντικότερο ένα ζήτημα για κάθε εθνοτική ομάδα, τόσο περισσότερο δραστηριοποιείται. Βέβαια, οι κυβερνήσεις πρέπει να θεωρούν την απειλή για τα συμφέροντα του πληθυσμού που κάθε λόμπυ υποστηρίζει ως σημαντική και να αναγνωρίζουν έναν υπαρκτό κίνδυνο για τον πληθυσμό αυτό. Ακόμα και το κατά τα άλλα πολύ ισχυρό Εβραϊκό λόμπυ, σε περιπτώσεις που ο κίνδυνος για το Ισραήλ δεν θεωρούνταν από τις ΗΠΑ ως τόσο σημαντικός, είχε μειωμένη επιρροή. Στη μελέτη του, ο Goldberg (1990: 10) παραθέτει έναν πίνακα με την

---

¹¹ Αν και γίνονται προσπάθειες βελτίωσης της αποτελεσματικότητάς του.

επιρροή που θεωρεί ότι είχε το ΑΙΡΑC, η αιχμή του δόρατος του λόμπυ, στον επηρεασμό της πολιτικής των ΗΠΑ στην Μέση Ανατολή (περίοδος 1973-1982)¹²:

Γεγονός	Μέγεθος επιρροής				
	5	4	3	2	1
Πόλεμος Yom Kippur (1973)	X				
Εμπάργκο Αραβικών χωρών στο Ισραήλ (1975)	X				
Διπλωματία του Carter (1976-1980)			X		
Πώληση F-15 στην Σ. Αραβία (1978)				X	
Πώληση AWACS στην Σ. Αραβία (1981)				X	
Πόλεμος στον Λίβανο (1982)			X		

Ο συνηθέστερος τρόπος δράσης των εθνοτικών ομάδων πίεσης είναι ο επηρεασμός των αντιλήψεων των διαμορφωτών πολιτικής. Για να γίνει αυτό, σύμφωνα με τον Watanabe (1984: 49-50), οι ομάδες θα πρέπει να προσεγγίσουν τα ζητήματα που τους απασχολούν από την οπτική γωνία των διαμορφωτών πολιτικής και οι τελευταίοι πρέπει να θεωρούν ότι τα αιτήματα των ομάδων αυτών είναι δίκαια, λογικά και σχετιζόμενα με την πολιτική πραγματικότητα. Ένας ακόμα σημαντικός παράγοντας για τον επηρεασμό των αντιλήψεων είναι η επιτυχία των ομάδων πίεσης να πείσουν ότι εκφράζουν το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Αυτός ο παράγοντας ωθεί τις ομάδες να προσπαθούν συστηματικά να επηρεάζουν την κοινή γνώμη διαθέτοντας σημαντικούς πόρους σε αυτή την διαδικασία¹³. Όμως, πολλές φορές, και ειδικά όταν δεν εμπλέκονται ζητήματα για τα οποία οι ΗΠΑ έχουν άμεσο εθνικό συμφέρον, η έλλειψη πληροφόρησης της κοινής γνώμης μπορεί να λειτουργήσει θετικά: οι εθνοτικές ομάδες

¹² Σύμφωνα με τον συγγραφέα, ο παραπάνω πίνακας καταρτίστηκε με βάση την κατηγοριοποίηση της διαφοροποιητικής επίδρασης που καταδεικνύει την ικανότητα άσκησης αποτελεσματικής ισχύος, όπως αυτά τα κριτήρια καθορίστηκαν από τον πολιτικό επιστήμονα Samuel Eldersveld (1964. *Political Parties: A Behavioral Analysis*. Chicago: Rand McNally)

¹³ Στην μελέτη του (1990, σελ. 39) ο Goldberg παραθέτει την στάση της κοινής γνώμης απέναντι στο Ισραήλ και τους Άραβες. Ο παρακάτω πίνακας είναι χρήσιμος στην ερμηνεία της αντιλαμβανόμενης από το λόμπυ ως νομιμοποίησης των επιδιώξεών του με βάση την προδιάθεση της κοινής γνώμης.

Συμπάθεια της κοινής γνώμης για τους Εβραίους και τους Άραβες

Ημερομηνία	Εβραίοι	Άραβες	Κανέναν/ Και τους δύο/ ΔΞ
Νοέμβριος 1947	24%	12%	64%
Απρίλιος 1957	33%	17%	50%
Ιούνιος 1967	56%	4%	40%
Αύγουστος 1970	47%	6%	47%
Οκτώβριος 1973	39%	4%	56%
Σεπτέμβριος 1978	42%	12%	46%
Ιούνιος 1982	39%	9%	52%
Μάιος 1988	44%	13%	43%

πίεσης συχνά επωφελούνται από την άγνοια της κοινής γνώμης για ζητήματα εξωτερικής πολιτικής (Ambrosio 2002: 11-12). Τα περισσότερα θέματα που απασχολούν τις εθνοτικές ομάδες πίεσης είναι θέματα που ο μέσος Αμερικανός είτε δεν γνωρίζει επαρκώς για να διαμορφώσει μία άποψη είτε δεν ενδιαφέρεται, καθιστώντας το θέμα χωρίς πολιτική σημασία για το ευρύτερο κοινωνικό σύνολο. Σε αυτή την περίπτωση είναι πολύ πιο εύκολο στους διαμορφωτές πολιτικής να ικανοποιήσουν τις εθνοτικές ομάδες από την στιγμή που μια τέτοια απόφαση δεν θα έχει άμεσο αντίκτυπο στην κοινή γνώμη. Με αυτόν τον τρόπο, ικανοποιούν και τους ενδιαφερόμενους ψηφοφόρους που βρίσκονται πίσω από τη κάθε ομάδα, χωρίς να αποξενώνουν την υπόλοιπη εκλογική βάση.

Τέλος, σύμφωνα με τον Ambrosio (2002: 10-11), η γεωγραφική τοποθεσία των εθνοτικών ομάδων και η συμμετοχή τους στις εκλογές διαδραματίζει σημαντικό ρόλο ως προς την επιρροή τους. Για παράδειγμα, οι περισσότερες εθνοτικές ομάδες που εμπλέκονται στη διαδικασία διαμόρφωσης της εξωτερικής πολιτικής βρίσκονται συγκεντρωμένες σε περιοχές με πολλές εκλογικές περιφέρειες για το Κογκρέσο και πολλές ψήφους στο Κολέγιο των Εκλεκτόρων, όπως η Νέα Υόρκη, η Καλιφόρνια, η Φλόριντα και το Ιλινόις. Αν και μπορεί ως ποσοστό σε μια περιφέρεια, πολιτεία ή και ολόκληρες τις ΗΠΑ μια εθνοτική ομάδα μπορεί να μην είναι αριθμητικά μεγάλη, εάν ψηφίζει ομαδικά μπορεί να επηρεάζει τις πολιτικές με τρόπο αντιστρόφως ανάλογο με το μέγεθός της.

IV. Το Ελληνικό Λόμπυ και το Εμπάργκο Οπλων στην Τουρκία το 1974

Τον Ιούλιο του 1974 ένα πραξικόπημα που οργανώθηκε από την ελληνική χούντα υπό την καθοδήγηση του Δ. Ιωαννίδη επέφερε στην πτώση του Προέδρου της Κύπρου, Αρχιεπισκόπου Μακάριου. Αυτό οδήγησε στην άνοδο στην εξουσία του δεξιού δημοσιογράφου, Νικολάου Σαμψών, που είχε γίνει γνωστός ως ηγετική φυσιογνωμία του ΕΟΚΑ-Β (μιας οργάνωσης που είχε ως σκοπό να εκδιώξει τον Μακάριο και να επιτύχει μια υποτιθέμενη ένωση με την Ελλάδα). Ο τελευταίος κυβέρνησε μόνο λίγες ημέρες σε μια κυβέρνηση βασισμένη στο μοντέλο της ελληνικής χούντας. Η Τουρκία, θεωρώντας ότι η Τουρκο-Κυπριακή κοινότητα (18% του πληθυσμού) βρίσκονταν σε κίνδυνο και θέλοντας να ενισχύσει την παρουσία της στο νησί αποφασίζει να επέμβει στρατιωτικά. Το αποτέλεσμα δύο συντονισμένων επιθέσεων τον Ιούλιο και Αύγουστο του 1974 (με μια δύναμη 40.000 ανδρών) ήταν να καταληφθεί το βόρειο 37% του νησιού και να δημιουργηθεί ένας προσφυγικός πληθυσμός περίπου 200.000 Ελληνο-Κυπρίων. Όλοι οι Ελληνο-Κύπριοι μετακινήθηκαν προς το

νότιο τμήμα του νησιού, ενώ οι Τουρκο-Κύπριοι στο βόρειο, δημιουργώντας, έτσι, έναν πληθυσμό χωρισμένο σε δύο εθνικές κοινότητες (Clogg 1984: 280-90).

Η Ελληνο-Αμερικανική κοινότητα αντέδρασε άμεσα. Το ενδιαφέρον επικεντρώθηκε σε δύο τομείς: βοήθεια στους πρόσφυγες και διακοπή της στρατιωτικής ενίσχυσης της Τουρκίας από τις ΗΠΑ. Το γεγονός ότι η Τουρκία χρησιμοποίησε Αμερικανικούς στρατιωτικούς εξοπλισμούς τονίστηκε και παρουσιάστηκε στην κοινή γνώμη ως ένα ζήτημα που έχριζε αντίδρασης από την κυβέρνηση. Σύμφωνα με το Αμερικανικό νομικό πλαίσιο, απαγορεύονταν οι προμήθειες όπλων για σκοπούς που δεν σχετίζονταν με την αυτοάμυνα και την εσωτερική ασφάλεια και που δεν θα ήταν συμβατοί με τον χάρτη των Ηνωμένων Εθνών.

Οι Ελληνο-Αμερικανοί χρησιμοποιώντας κατά κύριο λόγο το Ελληνο-Αμερικανικό Ινστιτούτο (American Hellenic Institute) – που ιδρύθηκε γι' αυτόν τον σκοπό – συντόνισαν τις προσπάθειές τους (οι οποίες υποστηρίχθηκαν και από τους Αρμενικής καταγωγής Αμερικανούς) και πέτυχαν την επιβολή ενός εμπάργκο όπλων που τέθηκε σε ισχύ τον Φεβρουάριο του 1975. Το εμπάργκο αυτό παρά την σφοδρή εναντίωση από τον τότε Πρόεδρο, G. Ford, και τον Υπουργό Εξωτερικών, H. Kissinger, παρέμεινε σε ισχύ (παρά κάποιες ουσιαστικές – βελτιωτικές για τους Τούρκους – τροποποιήσεις του) μέχρι το 1978.

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, από τους σημαντικότερους παράγοντες που συντελούν στην αποδοτικότητα ενός εθνικού λόμπυ είναι η οργανωτική δομή του. Η δυνατότητα μιας ομάδας να συγκεντρώνει σε σύντομο χρονικό διάστημα πόρους, να επικοινωνεί γρήγορα, να συντονίζει τις δραστηριότητές της και να χρησιμοποιεί αποτελεσματικά τις υπάρχουσες δομές αποτελούν αποφασιστικό στοιχείο για την επιτυχία της. Συγκεκριμένα, η αντίδραση της Ελληνοαμερικανικής κοινότητας στην Τουρκική εισβολή στην Κύπρο και η υποστήριξη της επιβολής του εμπάργκο χαρακτηρίζεται από έναν επιτυχή συνδυασμό των παραπάνω δυνατοτήτων. Για να γίνει καλύτερα κατανοητή η πολυεπίπεδη οργάνωση και κινητοποίηση του λόμπυ, στη μελέτη έχει υιοθετηθεί η διάκριση σε δίκτυα – το κάθε ένα με διαφορετική δραστηριοποίηση, αλλά με ίδιο τελικό στόχο – που εισήγαγαν οι Κουλουμπής και Hicks (1980: 63-96) στην μελέτη τους για το Ελληνικό λόμπυ στις ΗΠΑ. Τα δίκτυα αυτά χωρίζονται σε ανεπίσημα, ημι-επίσημα και επίσημα, με κάθε μια από αυτές τις κατηγορίες να αντανakλά την οργανωτική τους δομή, τη διαδικασία λήψης αποφάσεων, αλλά και τους περιορισμούς που υπέβαλε η μορφή τους.

Αρχίζοντας από τα ανεπίσημα δίκτυα, η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία διαδραμάτισε σημαντικό ρόλο σε όλη την διαδικασία. Ο Watanabe (1984: 139-42) υπογραμμίζει την σημασία της θρησκείας για την Ελληνική κοινότητα επισημαίνοντας την σχεδόν ταύτιση του όρου θρησκεία με την εκκλησία στα μάτια των πιστών. Η Ελληνική Ορθόδοξη Εκκλησία έχει δύο ιδιαίτερα χαρακτηριστικά που την διαφοροποιούν από τους υπόλοιπους τόπους λατρείας των περισσότερων άλλων εθνοτικών ομάδων και την καθιστούν ένα αποδοτικό ανεπίσημο

δίκτυο διάδοσης ιδεολογίας και συμφερόντων: αφενός η θρησκεία και η εθνότητα είναι σχεδόν συνώνυμες στα μάτια των Ελλήνων και αφετέρου το γεγονός ότι η εκκλησία στις ΗΠΑ αποτελεί ένα μέσο για την γρήγορη κινητοποίηση της βάσης. Η εκκλησία αναδείχθηκε σε κινητήρια δύναμη πίσω από το εμπάργκο, τόσο με κληρικούς, όσο και πιστούς να αφιερώνουν χρόνο και δυνάμεις για να πείθουν, κυρίως, μέλη του Κογκρέσου να εγκρίνουν ανθρωπιστική βοήθεια στην Κύπρο και να διατηρήσουν το εμπάργκο. Χαρακτηριστικό παράδειγμα της σημασίας της εκκλησίας στην επιβολή του εμπάργκο αποτελεί η πρόσκληση στον Λευκό Οίκο του τότε Αρχιεπισκόπου Ιάκωβου για μια συνάντηση με τον Πρόεδρο και τον Υπουργό Εξωτερικών. Σε αυτή τη συνάντηση, είχε προσπαθήσει ο Kissinger – ανεπιτυχώς - να πείσει τον Ιάκωβο για την ύπαρξη ενδείξεων ότι τόσο ο Έλληνας πρωθυπουργός, Κ. Καραμανλής, όσο και ο Υπουργός Εξωτερικών, Γ. Μαύρος, είχαν ενημερώσει για την πρόθεση τους να αποδεχθούν την άρση του εμπάργκο, γεγονός που διαψεύστηκε από την Αθήνα μόλις διέρρευσε.

Ένα ακόμα ανεπίσημο δίκτυο ήταν οι οργανώσεις των Ελληνο-Αμερικανών και κατά κύριο λόγο η ΑΗΕΡΑ (American Hellenic Educational Progressive Association). Η οργάνωση αυτή ξεκίνησε τη λειτουργία της το 1922 από επιχειρηματίες που φιλοδοξούσαν να φτιάξουν έναν οργανισμό αναγνωρισμένου κύρους στην Ελληνική κοινότητα¹⁴. Η ΑΗΕΡΑ είχε ως στόχο να ενισχύσει την Αμερικανική συνείδηση της Ελληνοαμερικανικής κοινότητας χωρίς όμως να αποκόψει την επαφή με τις ρίζες και προσπαθούσε να καταπολεμήσει τις διακρίσεις κατά των Ελλήνων. Σύμφωνα με τον Κουλουμπή και τη Hicks (1980: 73-76), η ΑΗΕΡΑ αναδείχθηκε σε ισχυρή δύναμη λόγω της ικανότητάς της να αντιδρά εύκολα στις μεταβαλλόμενες συνθήκες και να μπορεί να συντονίζει την υποστήριξη από την βάση ("grassroots support"). Η οργάνωση αυτή είχε ιδρύσει την «Επιτροπή Δικαιοσύνης για την Κύπρο» (Justice for Cyprus Committee) από παλαιότερα, η οποία όμως μετά την ανεξαρτησία της Κύπρου είχε σταματήσει να λειτουργεί. Το 1974 άρχισε να επαναλειτουργεί με κύριο στόχο τον συντονισμό των δραστηριοτήτων του ΑΗΕΡΑ, που εκείνη την εποχή αριθμούσε 50.000 μέλη, για το ζήτημα αυτό. Το 1975, η Επιτροπή αυτή συναντήθηκε τέσσερις φορές με τον Kissinger και πολλές περισσότερες με μέλη του Κογκρέσου προσπαθώντας να τους πείσει για τη διατήρηση εμπάργκο. Παράλληλα, αντιπρόσωποι της επιτροπής κλήθηκαν να καταθέσουν ενώπιον της Υποεπιτροπής της Γερουσίας για θέματα προσφύγων το 1974 και της Επιτροπής Διεθνών Σχέσεων της Βουλής των Αντιπροσώπων το 1975.

Ένα ακόμα ημι-επίσημο δίκτυο αποτελούσαν τα Ελληνο-Αμερικανικά μέσα ενημέρωσης. Ο τύπος της Ελληνικής κοινότητας αποδείχθηκε πολύτιμος για την διάδοση πληροφοριών. Από τον Ιούλιο του 1974 και τουλάχιστον για τον επόμενο 1,5 χρόνο σχεδόν όλα τα πρωτοσέλιδα των Ελληνο-Αμερικανικών εφημερίδων ήταν αφιερωμένα στην

---

¹⁴<http://www.ahepa.org/ahepa/Document.aspx?d=1&rd=19682599&f=1&rf=768272656&m=2&rm=11888564&l=1>

Αμερικανική πολιτική στην Ανατολική Μεσόγειο και κυρίως στη διατήρηση του εμπάργκο όπλων (Couloumbis and Hicks 1980: 73-76). Ο διευθυντής της εφημερίδας Hellenic Chronicle, εβδομαδιαίας εφημερίδας της Βοστώνης με κυκλοφορία μεγαλύτερης από 30.000 φύλλα προσκλήθηκε και αυτός στον Λευκό Οίκο για μια συνάντηση με τον Πρόεδρο και τον Υπουργό Εξωτερικών σε μια προσπάθεια των τελευταίων να μεταστρέψουν την μονίμως κριτική άποψη της εφημερίδας για τους χειρισμούς της κυβέρνησης στο Κυπριακό. Όμως, όπως επισημαίνει ο Watanabe, και ο Αμερικανικός τύπος δεν άφηγε αδιάφορους τους Ελληνοαμερικανούς. Γνωρίζοντας την σημασία που έχει η θετική κάλυψη των σκοπών τους στα ΜΜΕ, οι Ελληνο-Αμερικανοί επεδίωκαν να κρατούν καλές σχέσεις με τους Αμερικανούς δημοσιογράφους και να προσπαθούν να τους πείσουν για την αναγκαιότητα του εμπάργκο. Όπως αναφέρθηκε και στο μέρος ΙΙΙ, ο επηρεασμός της κοινής γνώμης από τα ΜΜΕ προς όφελος των συμφερόντων μιας ομάδας μπορούσε να δώσει στην τελευταία μεγάλο προβάδισμα στις συναντήσεις της με τους διαμορφωτές πολιτικής.

Το επίσημο δίκτυο προάσπισης των συμφερόντων της κοινότητας αποτελούσε το Ελληνικό Λόμπυ. Οι κύριοι οργανισμοί που αποτελούσαν το Λόμπυ αυτό ήταν το ΑΗΙ (American – Hellenic Institute) και το UHAC (United Hellenic American Congress). Το ΑΗΙ ιδρύθηκε τον Αύγουστο του 1974, μετά την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο, και είχε ως κύριο στόχο την «ενδυνάμωση του εμπορίου μεταξύ των ΗΠΑ και της Ελλάδας και της Κύπρου, αλλά και μέσα στα πλαίσια της ελληνικής κοινότητας στις ΗΠΑ»¹⁵. Σε αντίθεση με την ΑΗΕΡΑ, το ΑΗΙ δεν φιλοδοξούσε ποτέ να γίνει μια πολυπληθής οργάνωση που θα μπορούσε να κινητοποιεί τη βάση της ελληνικής κοινότητας στις ΗΠΑ. Όταν ιδρύθηκε αριθμούσε περίπου 200 μέλη που ήταν κατά κύριο λόγο δικηγόροι, επιχειρηματίες και ακαδημαϊκοί. Αν και ιδρύθηκε ως οργανισμός εμπορίου, το ΑΗΙ έθεσε ως κύριο άξονα δράσης του την κατάσταση στην Κύπρο και επιδίωξε να επηρεάσει την Αμερικανική εξωτερική πολιτική μέσω του ΑΗΙ-PAC (Public Affairs Committee). Το ΑΗΙ-PAC ήταν το μόνο καταχωρημένο Ελληνο-αμερικανικό Λόμπυ και σύμφωνα με τον ιδρυτή του και σημερινό Πρόεδρο, Ευγένιο Ρωσίδη, ιδρύθηκε σύμφωνα με το πρότυπο του Ισραηλινού ΑΙΡΑΚ. Το προσωπικό του ΑΗΙ-PAC είχε αναλάβει το δύσκολο έργο του να παρακολουθεί όλες τις συνεδριάσεις του Κογκρέσου και τις ενέργειες της εκτελεστικής εξουσίας που σχετίζονταν με την Κύπρο, ενώ κατέυθνε την Ελληνική κοινότητα να επικοινωνεί με τους εκλεγμένους αντιπροσώπους της και να στέλνει επιστολές για το ζήτημα αυτό. Με τους ισχυρούς δεσμούς που είχε στο Κογκρέσο και συγκεκριμένα με τους Αντιπροσώπους J. Brademas και P. Sarbanes, που είχαν ηγηθεί της προσπάθειας επιβολής του εμπάργκο, αλλά και χρησιμοποιώντας Ελληνο-Αμερικανούς με μεγάλη επιρροή σε πολλά μέλη του Κογκρέσου προσπαθούσε να πείσει για την ορθότητα διατήρησης του εμπάργκο¹⁶. Το ΑΗΙ-PAC υπήρξε ιδιαίτερα αποτελεσματικό στο να συντονίζει τις δραστηριότητες και τους πόρους του με την κινητοποίηση της βάσης από το ΑΗΕΡΑ και οι

¹⁵ <http://www.aheworld.com>

ηγέτες του θεωρούσαν ότι καμία άλλη οργάνωση δεν μπορούσε να παραλληλιστεί με τις συντονισμένες δυνάμεις του ΑΗΙ-ΡΑC, της ΑΗΕΡΑ και της Ελληνικής Ορθόδοξης Εκκλησίας. Το έτερο επίσημο δίκτυο αποτελεί το ΥΗΑC, που ιδρύθηκε τον Ιούνιο του 1975, και αυτό λόγω της προσπάθειας της ελληνικής κοινότητας να επηρεάσει την εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ. Διατηρώντας πολύ στενούς δεσμούς με την εκκλησία (πολλά ηγετικά στελέχη του προέρχονταν από τους κόλπους της και ο εμπνευστής του ήταν ο Αρχιεπίσκοπος Ιάκωβος), το ΥΗΑC έβλεπε τον εαυτό του ως τον συντονιστή πολλών μικρότερων Ελληνο-αμερικανικών ενώσεων. Οι κύριες δραστηριότητες του περιλάμβαναν μεγάλες δημοσιές συγκεντρώσεις, αποστολή επιστολών, τηλεφωνήματα στα μέλη του Κογκρέσου και κατά περιόδους καταθέσεις τις αρμόδιες επιτροπές της Γερουσίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων¹⁷.

Καταληκτικά, η επίδραση του ελληνικού λόμπυ υπήρξε αποφασιστική για την επιβολή και ιδιαίτερα την διατήρηση του εμπάργκο όπλων των ΗΠΑ απέναντι στην Τουρκία την περίοδο 1974-1978. Αν και αντιμετώπιζαν τις έντονες αντιδράσεις του Λευκού Οίκου, οι Ελληνο-Αμερικανικές οργανώσεις κατόρθωσαν να διατηρήσουν σε ισχύ το εμπάργκο βασισμένες αποκλειστικά στο Κογκρέσο. Καίριας σημασίας υπήρξε η συσπείρωση ολόκληρης της κοινότητας και οι συντονισμένες δραστηριότητες του λόμπυ. Λαμβάνοντας κανείς υπ' όψιν ότι πριν το 1974 δεν υπήρχε ένα άρτια δομημένο ελληνικό λόμπυ παρά μόνο μερικές διάσπαρτες οργανώσεις, ανίκανες να διεκδικήσουν αποτελεσματικά τα συμφέροντά τους στην Ουάσιγκτον, τα επιτεύγματα αυτά αποκτούν ακόμα μεγαλύτερη σημασία.

V. Το Εβραϊκό Λόμπυ και η Αμερικανική Πολιτική προς το Ισραήλ, 1973-6

Στις 6 Οκτωβρίου 1973, ημέρα της Εβραϊκής θρησκευτικής γιορτής Yom Kippur, οι ένοπλες δυνάμεις της Αιγύπτου και της Συρίας επιτίθενται στο Ισραήλ περνώντας τις γραμμές παύσης του πυρός στη Χερσόνησο του Σινά και τα υψίπεδα Golan που είχε καταλάβει το Ισραήλ το 1967 στον Πόλεμο των Έξι Ημερών. Οι εχθροπραξίες διήρκεσαν είκοσι ημέρες. Τις πρώτες 48 ώρες τα στρατεύματα της Αιγύπτου και της Συρίας σημείωσαν σημαντικές στρατιωτικές επιτυχίες, όμως σταδιακά άρχισε να αντεπιτίθεται δυναμικά και το Ισραήλ. Την δεύτερη εβδομάδα του πολέμου, οι Σύριοι είχαν εκδιωχθεί τελείως από τα υψίπεδα Golan, ενώ στη χερσόνησο του Σινά είχαν περάσει την διώρυγα του Σουέζ (οπού ήταν και η παλιά

---

¹⁶ <http://www.aheworld.com/history.html>

¹⁷ http://www.unitedhellenic.org/Portal_Folder/SITE/What_is_Uhac/index.htm

γραμμή παύσης του πυρός). Στις 22 Οκτωβρίου τέθηκε σε ισχύ ψήφισμα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ που καλούσε για κατάπαυση του πυρός (Draper 1983: κεφ. 6).

Αμέσως μετά την εισβολή της Αιγύπτου και της Συρίας στο Ισραήλ, ο τότε διευθυντής του AIPAC, I. Kenen, συγκέντρωσε τους ηγέτες της Εβραϊκής κοινότητας των ΗΠΑ, πολιτικούς και προσωπικό του Κογκρέσου σε μια προσπάθεια να κερδίσει την υποστήριξή τους για το Ισραήλ. Προσπάθησε να παραλληλίσει την επίθεση με αυτή των Ιαπωνικών στρατευμάτων στο Pearl Harbor κατά τη διάρκεια του Β Παγκοσμίου Πολέμου και επικαλέστηκε την ολοένα και μεγαλύτερη εμπλοκή των Σοβιετικών στη Μέση Ανατολή και την παραδοσιακή υποστήριξη της Ουάσιγκτον στο Ισραήλ. Η κινητοποίηση του δεν άργησε να καρποφορήσει. Τις επόμενες κίολας ημέρες, πολλά μέλη του Κογκρέσου, ανάμεσά τους και γνωστοί γερουσιαστές όπως ο Edward Kennedy, ο George McGovern και ο Walter Mondale, είχαν εκφράσει την υποστήριξή τους στο Ισραήλ. Γρήγορα όμως, ο Kenen, αντιλαμβανόμενος την σοβαρότητα της κατάστασης και λαμβάνοντας καλύτερη πληροφόρηση από την Ισραηλινή πρεσβεία, άρχισε να καλεί για οικονομική στήριξη και προμήθειες όπλων προς το Ισραήλ. Μόλις αποφασίστηκε από την κυβέρνηση Νίxon η αποστολή βοήθειας προς το Ισραήλ, το AIPAC έστρεψε τις δυνάμεις του στη γρήγορη ψήφιση του σχεδίου βοήθειας και στρατιωτικών ύψους \$2.2 δισεκατομμυρίων που πρότεινε η κυβέρνηση από το Κογκρέσο. Το τελευταίο υπερψήφισε την πρόταση στις αρχές Δεκεμβρίου του 1973.

Όπως επισημαίνει ο Goldberg (1990: 45), το AIPAC κατά την δραστηριοποίησή του στον πόλεμο του Οκτωβρίου και μετέπειτα απέδειξε την μοναδική του ικανότητα να προσαρμόζεται αποτελεσματικά στην μεταβολή των περιστάσεων, χαρακτηριστικό γνώρισμα των άρτια οργανωμένων ομάδων πίεσης. Επιπρόσθετα, οι προσπάθειές του επικεντρώθηκαν στη στόχευση περισσότερο της νομοθετικής εξουσίας παρά του Προέδρου, όχι μόνο γιατί ο Πρόεδρος βρισκόταν σε δύσκολη θέση λόγω του σκανδάλου Watergate, αλλά κυρίως γιατί συνταγματικά, όλες οι χρηματικές ενισχύσεις που θα λάμβανε το Ισραήλ θα έπρεπε να εγκριθούν από το Κογκρέσο (Zeigler and Peak 1972: 172 και εξής). Ακόμα, το AIPAC άσκησε άμεσες και έμμεσες τεχνικές επηρεασμού των διαμορφωτών πολιτικής: ο Kenen έφερνε σε επαφή όλα τα φιλο-ισραηλινά μέλη του Κογκρέσου, που αυτά με την σειρά τους πρότειναν σχετικά ψηφίσματα στον Οίκο των Αντιπροσώπων και τη Γερουσία, αλλά και στόχευε τους επιτελικούς υπαλλήλους των Βουλευτών και Γερουσιαστών και ιδιαίτερα όσων βρισκόταν στις επιτροπές Εξωτερικών, Οικονομικών και Στρατιωτικών Θεμάτων που αυτοί μπορούσαν εύκολα να επηρεάσουν τις προτάσεις πολιτικής των προϊσταμένων τους.

Οργανώθηκαν επίσης μαζικές εκστρατείες για την αποστολή υποστηρικτικών προς την Αμερικανική βοήθεια στο Ισραήλ επιστολών και υπήρξε συντονισμένη προβολή στα ΜΜΕ με άρθρα και διαφημίσεις. Αν και το AIPAC δεν είχε αναλάβει την διεκπεραίωση όλων των δραστηριοτήτων μόνο του (πολλές ακόμα εβραϊκές οργανώσεις είχαν επικουρικό ρόλο), κατείχε τον συντονιστικό ρόλο και ήταν το μόνο νομιμοποιημένο να μιλήσει εκ μέρους της

Εβραϊκής κοινότητας των ΗΠΑ. Κατά την διάρκεια του πολέμου, τα ΜΜΕ παρείχαν σημαντική υποστήριξη στο ΑΙΡΑC αντλώντας από την αναλογία με την επίθεση στο Pearl Harbor (Goldberg 1990: 48). Βέβαια, όπως προαναφέρθηκε, η υποστήριξη αυτή υπήρξε ευκολότερη επειδή το λόμπυ είχε καταφέρει να δημιουργήσει ένα ιδεολογικό υπόβαθρο που ευνοούσε το Ισραήλ τονίζοντας ότι είναι μια αμυνόμενη δημοκρατία¹⁸.

Παρόλα αυτά δεν έλειψαν και οι φωνές εναντίωσης. Συγκεκριμένα, ο τότε αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων, Στρατηγός George Brown, σε ομιλία του στο πανεπιστήμιο Duke τον Νοέμβριο του 1973 κάλεσε την Αμερικανική κυβέρνηση «να προβληματιστεί από την ολοένα αυξανόμενη επίδραση της εβραϊκής κοινότητας σε αυτή τη χώρα και να δαμάσει αυτό το λόμπυ... είναι τόσο δυνατό τώρα, όσο δεν θα πίστευε κανείς»¹⁹. Αλλά και η κοινή γνώμη άρχισε να προβληματίζεται περισσότερο για την κατάσταση στην Μέση Ανατολή και την δίχως όρους υποστήριξη των ΗΠΑ στο Ισραήλ, ιδιαίτερα μετά από το εμπάργκο στις ΗΠΑ των πετρελαιοπαραγωγικών χωρών και της επακόλουθης πετρελαϊκής κρίσης (Goldberg 1990: 51). Ίσως σε αυτές τια αντιδράσεις να οφείλεται και η αποτυχημένη προσπάθεια του Kissinger για επανακαθορισμό των σχέσεων ΗΠΑ-Ισραήλ που θα εξεταστεί παρακάτω.

Αν και το μεγαλύτερο μέρος της βιβλιογραφίας υποστηρίζει ότι η δραστηριοποίηση του λόμπυ υπήρξε αποφασιστικής σημασίας για την επίτευξη της σημαντικής βοήθειας που παρείχαν οι ΗΠΑ στο Ισραήλ (Ahrari 1987, Ambrosio 2002, Mearsheimer & Walt 2002, Goldberg 1990), ο Henry Kissinger (1982: 575-91) υποστηρίζει ότι η πολιτική της κυβέρνησης Νίχσον απέναντι στην κρίση υπαγορεύθηκε περισσότερο από γεωπολιτικούς λόγους παρά από εσωτερικές πιέσεις, υπογραμμίζοντας ότι το ΑΙΡΑC δεν είχε ουσιαστική επίδραση στην εκτελεστική εξουσία καθ' όλη τη διάρκεια του πολέμου. Σε κάθε περίπτωση, αν και ο Kissinger ίσως υπερέβαλε λίγο στην υποτίμηση του ρόλου του ΑΙΡΑC, ο πόλεμος του 1973 αποτέλεσε μια ιδανική ευκαιρία για την κυβέρνηση Νίχσον να προσπαθήσει να μειώσει τη επιρροή των Σοβιετικών στη Μέση Ανατολή και το κλειδί για αυτό σύμφωνα με τον Πρόεδρο ήταν να μην υποστηρίξουν υπερβολικά το Ισραήλ (η αποστολή αμερικανικών πολεμοφοδίων άργησε μια εβδομάδα) (Παπασωτηρίου 2003: 275). Συνεπώς, οι ΗΠΑ θα υποστήριζαν το Ισραήλ ανεξάρτητα από την ύπαρξη του Εβραϊκού λόμπυ. Η δραστηριοποίηση όμως του τελευταίου αφενός διευκόλυνε την αμερικανική εμπλοκή αφού είχε δημιουργήσει ένα θετικό κλίμα στην κοινή γνώμη, αφετέρου θα αποτελούσε αποφασιστικό παράγοντα στην αμερικανική βοήθεια προς το Ισραήλ μετά τον πόλεμο.

---

¹⁸ Αν και υπήρχαν προειδοποιήσεις για την επικείμενη επίθεση στο Ισραήλ, η τότε πρωθυπουργός Golda Meir, είχε προτιμήσει να μην εξαπολύσει προληπτική επίθεση. Αυτή η τακτική – αμφιλεγόμενη μέχρι σήμερα – ενίσχυσε πάρα πολύ την διαπραγματευτική θέση του Ισραήλ και κατ' επέκταση των επιδιώξεων του ΑΙΡΑC. Όπως τόνισε ο Η. Kissinger σε πρόσφατη συνέντευξή του, εάν είχε χτυπήσει πρώτο το Ισραήλ «δεν θα είχαν λάβει καμία βοήθεια». (http://en.wikipedia.org/wiki/Yom_Kippur_War)

¹⁹ http://www-tech.mit.edu/archives/VOL_094/TECH_V094_S0477_P005.txt

Η δραστηριοποίηση του ΑΙΡΑC και του εβραϊκού λόμπυ γενικότερα δεν σταμάτησε με το τέλος του πολέμου. Αντίθετα, υπήρξε πολύ πιο δραστήριο ειδικά στους τομείς της αναπτυξιακής βοήθειας που θα χορηγούνταν από τις ΗΠΑ στο Ισραήλ. Ένα από τα βασικά προβλήματα που είχε να αντιμετωπίσει ήταν οι ολοένα και περισσότερο αποκλίνουσες απόψεις με την εκτελεστική εξουσία αλλά και με τον τότε Υπουργό Εξωτερικών Η. Kissinger. Όταν ο Λευκός Οίκος περιέκοψε την αναπτυξιακή βοήθεια κατά \$500 εκατομμύρια και πρότεινε την «επανεξέταση» και τον «επανακαθορισμό» των σχέσεων ΗΠΑ – Ισραήλ, Το ΑΙΡΑC δραστηριοποιήθηκε αμέσως: μετά από προσεκτικά ενορχηστρωμένες προσπάθειές του, εβδομηνταέξι γερουσιαστές, που εναντιώνονταν στον όποιον επαναπροσδιορισμό των σχέσεων ΗΠΑ – Ισραήλ, έστειλαν επιστολή στον Πρόεδρο Ford²⁰.

Από την αρχή της κυβέρνησης Ford (Αύγουστος 1974), που οι σχέσεις με την εκτελεστική εξουσία υπήρξαν πιο τεταμένες, το ΑΙΡΑC κατεύθυνε σχεδόν το σύνολο των προσπαθειών του προς το Κογκρέσο. Το γεγονός ότι όλες οι χρηματικές ενισχύσεις που θα κατευθύνονταν προς το Ισραήλ αποφασίζονταν από το Κογκρέσο κατέστησε αυτήν την τακτική ακόμα αποδοτικότερη. Επιπρόσθετα, έτσι, μπορούσε να ασκεί πίεση στην εκτελεστική εξουσία μέσω των μελών του Κογκρέσου που το υποστήριζαν. Άλλωστε, μετά από το «Γράμμα των 76» οποιαδήποτε προσπάθεια επαναπροσδιορισμού των σχέσεων με το Ισραήλ εγκαταλείφθηκε. Πάντως, η δομή του Αμερικανικού πολιτικού συστήματος ενίσχυσε σημαντικά το ΑΙΡΑC (που δρούσε πλέον με έναν νέο διευθυντή, τον M. Amitay, ακόμα πιο δραστήριο και δυναμικό και από τον προκάτοχό του) στην προσπάθεια του να υπερασπιστεί το Ισραήλ. Αν και ο Ford έτρεφε μια ολοένα αυξανόμενη δυσαρέσκεια προς το λόμπυ (Kissinger 1982: 1143-51), η δομή του συστήματος είναι τέτοια που το ΑΙΡΑC μπορούσε να δράσει αποτελεσματικά παρακάμπτοντας τελείως τον Λευκό Οίκο: για να αποφύγει ένα πάγωμα σε όλες τις υποθέσεις εξωτερικής πολιτικής στο Κογκρέσο, ο Πρόεδρος έπρεπε να διαπραγματεύεται με τις φιλο-ισραηλινές δυνάμεις της Γερουσίας και της Βουλής των Αντιπροσώπων. Με αυτόν τον τρόπο, το λόμπυ διατήρησε μια έμμεση επίδραση στην διαδικασία διαμόρφωσης πολιτικών και τα επιδιωκόμενα αποτελέσματά τους (Goldberg 1990: 54).

Όπως παρατηρεί ο Goldberg (1990:57), ο πόλεμος του Yom Kippur είχε θετικά αποτελέσματα για το ΑΙΡΑC σαν οργάνωση: ενισχύθηκε η συμμετοχή, απέκτησε μεγαλύτερη συνοχή, ολοένα και μεγαλύτερες εισφορές εισέρρεαν στα ταμεία του και αυτές οι τάσεις διατηρήθηκαν για αρκετά χρόνια μετά τον πόλεμο.

Συμπερασματικά, το εβραϊκό λόμπυ κατά τη διάρκεια του πολέμου του Οκτωβρίου 1973 και στα χρόνια που ακολούθησαν κατάφερε να έχει ουσιαστική επίδραση στην διαμόρφωση της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής στη Μέση Ανατολή. Κατά την διάρκεια

---

²⁰ <http://links.jstor.org/sici?sici=0377919X%28197522%294%3A4%3C167%3AIIITUS%3E2.0.CO%3B2-V&size=LARGE>

του πολέμου δρούσε κάτω από ιδανικές συνθήκες: τόσο η εκτελεστική, όσο και η νομοθετική εξουσία υποστήριξαν ευθύς εξαρχής το Ισραήλ στην διαμάχη και η κοινή γνώμη φαίνονταν να συντάσσεται και αυτή με τους Ισραηλινούς. Όμως, στα χρόνια που ακολούθησαν, παρά τις τεταμένες σχέσεις με τον Λευκό Οίκο, κατόρθωσε και πάλι να επιτύχει τις βασικές επιδιώξεις του βασιμμένο κατά κύριο λόγο στο Κογκρέσο²¹. Η φιλικά διακείμενη κοινή γνώμη, η συνοχή ανάμεσα στα μέλη του, η οργανωτική προσαρμοστικότητα και ο δυναμισμός της ηγετικής οργάνωσης AIPAC συντέλεσαν στην επίτευξη των στόχων του και επιβεβαίωσαν την φήμη του ως το ισχυρότερο εθνικό λόμπυ αλλά και μιας από τις πιο δραστήριες και πολυδιάστατες ομάδες πίεσης γενικότερα.

Συμπεράσματα: Συγκριτική Προσέγγιση της Δραστηριοποίησης των Δύο Λόμπυ τη δεκαετία του 1970

Εκ του αποτελέσματος, μπορεί κανείς να συμπεράνει ότι τόσο το Ελληνικό, όσο και το Εβραϊκό λόμπυ υπήρξαν αποτελεσματικά στην επίτευξη των επιδιώξεών τους την δεκαετία που 1970. Όπως αναλύθηκε στο μέρος III αυτής της μελέτης, η αποδοτικότητα των λόμπυ κρίνεται αφενός από την δυνατότητά τους να προσδιορίσουν με σαφήνεια και να εκφράσουν με πειστικότητα τις επιδιώξεις τους ως μέρος του ευρύτερου Αμερικανικού συμφέροντος και αφετέρου να μπορέσουν να χρησιμοποιήσουν τους πόρους τους όσο το δυνατόν αποδοτικότερα και να τους μεταφράσουν σε όρους πολιτικής ισχύος. Μια προσεκτικότερη ματιά στην δραστηριοποίηση των δύο λόμπυ που μελετήθηκαν θα αποδείξει ότι ικανοποίησαν και τα δύο παραπάνω κριτήρια.

Το ελληνικό λόμπυ το 1973 ήταν στην ουσία ανύπαρκτο: υπήρχαν βέβαια ορισμένες Ελληνο-Αμερικανικές οργανώσεις αλλά καμία οργανωτική δομή που να μπορεί να επηρεάσει τις κυβερνητικές αποφάσεις. Ιδρύθηκε το 1974 μετά την εισβολή στην Κύπρο εξαιτίας αυτής της ανάγκης για πολιτική δραστηριοποίηση. Συνεπώς, ενώ ξεκίνησε λόγω αυτής της κατάστασης ως μια οργάνωση με έναν συγκεκριμένο σκοπό (σύμφωνα με την κατηγοριοποίηση του Pross που περιγράφεται στη σελ. 14) μόνο μετά τις πρώτες επιτυχίες του απέκτησε μια πιο σταθερή δομή και ευρύτερες επιδιώξεις. Αντίθετα, το Εβραϊκό λόμπυ αριθμούσε πολλές επιτυχίες και ήταν άρτια δομημένο πολύ πριν τον πόλεμο του Yom Kippur. Αυτές του οι δομές ήταν σε μεγάλο βαθμό και το κλειδί για την επιτυχία του: είχε ήδη αναπτύξει και διατηρήσει στενές σχέσεις με πολλούς διαμορφωτές πολιτικής που

---

²¹ Παρόλα αυτά επιχειρούσε την αύξηση της επιρροής του και στον λευκό Οίκο κυρίως με την αδρά χρηματοδότηση των φιλικά προσκείμενων υποψηφίων (κυρίως) στις προκριματικές εκλογές.

χρησιμοποίησε αργότερα ως μοχλό πίεσης στον, διστακτικό να αναλάβει δράση σε κάποια θέματα, Λευκό Οίκο και το ΑΙΡΑC συγκεκριμένα ως η ηγετική οργάνωση του λόμπυ μπόρεσε να συντονίζει τις δραστηριότητες όλων των άλλων οργανώσεων. Οι πόροι που είχε στην διάθεσή του το Ελληνικό λόμπυ ήταν υπολογίσιμοι, αλλά σε καμία περίπτωση συγκρίσιμοι με αυτούς του Εβραϊκού. Το τελευταίο, λόγω της σταθερής δομής που προαναφέρθηκε, είχε ήδη σημαντική οικονομική ενίσχυση από την εβραϊκή κοινότητα των ΗΠΑ και μετά την αρχή του πολέμου οι εισφορές αυξήθηκαν ραγδαία. Αυτό του έδωσε την ευκαιρία να επεκτείνει αλλά και να εμβαθύνει τις δραστηριότητές του, ώστε να είναι σε θέση να επηρεάζει ακόμα περισσότερο την πολιτική των ΗΠΑ προς την Μέση Ανατολή.

Επιπρόσθετα, μια ομοιότητα που παρουσιάζουν τα δύο λόμπυ είναι ως προς την συμμετοχή που υπήρξε στις κινητοποιήσεις τους και τον τρόπο που οργανώθηκαν. Τόσο το Εβραϊκό λόμπυ, όσο και το Ελληνικό από την αρχή της λειτουργίας τους υπήρξαν ελιτίστικες οργανώσεις με περιορισμένη μόνο συμμετοχή ευρύτερων τμημάτων των αντίστοιχων κοινοτήτων (Goldberg 1990: 37). Παρόλα αυτά, και τα δύο βασίστηκαν σε περιφερειακές οργανώσεις για να κινητοποιήσουν τη βάση των κοινοτήτων, ώστε να ενισχυθούν οι δραστηριότητές τους. Η συμμετοχή της βάσης υπήρξε ιδιαίτερα σημαντική στην ευαισθητοποίηση της κοινής γνώμης για τον σκοπό των κινητοποιήσεων, αλλά είχε και απήχηση στους πολιτικούς, που πολλές φορές μπορούσαν να μεταφράσουν την υποστήριξη τους σε κάποια από τις δύο κοινότητες σε οικονομικές ενισχύσεις την προεκλογική περίοδο ή επιπλέον ψήφους.

Το Εβραϊκό λόμπυ την δύσκολη περίοδο αμέσως μετά την αρχή του πολέμου που έπρεπε να βοηθήσουν οι ΗΠΑ το Ισραήλ (στρατιωτικά και σε αναπτυξιακή βοήθεια) έδρασε με φιλικά διακείμενη τόσο την εκτελεστική²², όσο και την νομοθετική εξουσία. Φυσικό επακόλουθο ήταν να διοχετεύσει λιγότερες δυνάμεις στις προσπάθειες επηρεασμού τους. Αντίθετα, αμέσως μετά την Τουρκική εισβολή στην Κύπρο, το ελληνικό λόμπυ έπρεπε να δράσει σε ένα κλίμα που έβρισκε την σφοδρή εναντίωση του Προέδρου: έπρεπε να βασιστεί αποκλειστικά στις σχέσεις του με το Κογκρέσο για να επιτύχει την επιβολή και μετέπειτα την διατήρηση του εμπάργκο όπλων για τέσσερα χρόνια (παρά τις συνεχόμενες προσπάθειες του Προέδρου για την άρση του). Βέβαια, από ένα σημείο και μετά, (που συνέπεσε με την αρχή της διακυβέρνησης Ford) και το Εβραϊκό λόμπυ έπρεπε να αντιμετωπίσει μια λιγότερο φιλικά διακείμενη εκτελεστική εξουσία. Τότε, χρειάστηκε και αυτό να βασιστεί στους ισχυρούς δεσμούς του με το Κογκρέσο για να συνεχίσει να ασκεί επιρροή στις πολιτικές. Συνεπώς και στις δύο αυτές περιπτώσεις τα σχόλια του Dahl²³ για την δυνατότητα που δίνει το πολιτικό σύστημα στις ομάδες πίεσης να επιδρούν στη διαδικασία διαμόρφωσης των αποφάσεων

---

²² Μάλιστα, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του Kissinger (βλ. σελ 26 αυτής της μελέτης), ο Πρόεδρος Nixon θα είχε λάβει κατά πάσα πιθανότητα τις ίδιες αποφάσεις και χωρίς την ύπαρξη του λόμπυ.

²³ Βλ. σελ. 15

φαίνεται να επαληθεύονται. Σε κάθε περίπτωση πρέπει να επισημανθεί ότι στην τελευταία περίοδο της κυβέρνησης Νίξον, που ο τελευταίος βρισκόταν σε δυσχερέστατη θέση λόγω του σκανδάλου Watergate, τα περιθώρια που δίνονταν σε ομάδες πίεσης να δράσουν ήταν μεγάλα: η προσοχή τόσο του Προέδρου, όσο και της κοινής γνώμης ήταν στραμμένη κυρίως στο σκάνδαλο και τις επιπτώσεις του και λιγότερο στην εξωτερική πολιτική. Ο Νίξον είχε πλέον χάσει τον δυναμισμό του και το Κογκρέσο μπορούσε να δράσει με υπολογίσιμη ελευθερία για τον επηρεασμό της εξωτερικής πολιτικής (μέσω των αρμόδιων επιτροπών του). Σε αυτή τη μετατόπιση της ισχύος στηρίχθηκε κυρίως το ελληνικό λόμπυ προς επίτευξη των σκοπών του.

Δύο ακόμα σημαντικά κοινά χαρακτηριστικά στην δραστηριοποίηση των λόμπυ αποτελούν από την μία πλευρά το μέγεθος του κινδύνου που διέτρεχαν οι πληθυσμοί που και τα δυο προσπαθούσαν να προστατεύσουν και από την άλλη η απουσία καλά οργανωμένων εθνοτικών ομάδων με τις αντίθετές επιδιώξεις (σε αυτή την περίπτωση, Αραβικού και Τουρκικού λόμπυ). Με την απουσία όμως αυτών, ο επηρεασμός την εξωτερικής πολιτικής από εσωτερικούς παράγοντες του πολιτικού συστήματος υπήρξε μονόπλευρος. Βέβαια, εάν η κρίση δεν γίνονταν αντιληπτή ως υψίστης σημασίας (για γεωπολιτικούς, πολιτικούς ή ηθικούς λόγους) πιθανότατα δεν θα είχαν βρει την ίδια ανταπόκριση οι προσπάθειες τους – όμως σε αυτή τη περίπτωση υπήρξε κοινή αντίληψη για τον κίνδυνο από τα λόμπυ και τη πολιτική ηγεσία.

Παρά τα κοινά χαρακτηριστικά ανάμεσα στα δύο λόμπυ που επισημάνθηκαν παραπάνω, ίσως οι ομοιότητες περιορίζονται στο χρονικό διάστημα που διερευνήθηκε σε αυτή τη μελέτη. Η περίοδος που ακολούθησε την δεκαετία του 1970 χαρακτηρίστηκε από την σταθερά αυξανόμενη επιρροή του Εβραϊκού λόμπυ στην Αμερικανική εξωτερική πολιτική και την ολοένα και πιο μειωμένη επιρροή του Ελληνικού. Σήμερα, το Εβραϊκό λόμπυ αναπτύσσει πολύπλευρες δραστηριότητες και έχει στη διάθεσή του σημαντικούς πόρους, ενώ το Ελληνικό έχει μόνο περιορισμένη επίδραση στον επηρεασμό της διαμόρφωσης της Αμερικανικής εξωτερικής πολιτικής προς την Ελλάδα (βλ. Μακεδονικό ζήτημα).

Σε γενικές γραμμές, η ακριβής εκτίμηση της επίδρασης των εθνοτικών ομάδων στην εξωτερική πολιτική των ΗΠΑ είναι προβληματική. Θεωρώντας ότι η εξωτερική πολιτική μιας χώρας είναι συνιστώσα πολλών παραγόντων, πιο εύκολα θα μπορούσε να εντοπίσει κανείς τις επιδράσεις αυτές σε περιπτώσεις που οι ομάδες πίεσης για να επιτύχουν τις επιδιώξεις τους πρέπει να έρθουν σε σύγκρουση με την εκτελεστική εξουσία – δυσανασχετώντας για τις αποφάσεις της – και να αναζητήσουν υποστήριξη από το Κογκρέσο. Εάν η παραπάνω υπόθεση ισχύει, τότε η δεκαετία του 1970 αποτελεί ιδανική περίοδο μελέτης της δραστηριοποίησης δυο εθνοτικών ομάδων που παρά την εναντίωση του Λευκού Οίκου, καρποφόρησαν οι προσπάθειές τους χάρη στην πολύπλευρη δραστηριοποίηση και συντονισμένη δράση τους.

Βιβλιογραφία

I. ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Βερέμης Θ. 2003. *Η.Π.Α: Από το 1776 έως σήμερα*. Αθήνα: Ι. Σιδέρης
- Θεωδορακόπουλος Π. 1996. *Το Κογκρέσο στη Διαμόρφωση της Αμερικανικής Εξωτερικής Πολιτικής: Ο ρόλος του στην περίπτωση της Ελλάδας*. Αθήνα: Σιδέρης
- Κουλουμπής Θ. και S. Hicks. 1976. *Η Αμερικανική Εξωτερική Πολιτική για την Ελλάδα και την Κύπρο*. Αθήνα: Παπαζήσης
- Παπασωτηρίου Χ. 2003. *Αμερικανικό Πολιτικό Σύστημα και Εξωτερική Πολιτική: 1945-2002*. Αθήνα: Ποιότητα
- Τσόμσκι Ν. 2002. *Μοιραίο Τρίγωνο: οι ΗΠΑ, το Ισραήλ και οι Παλαιστίνιοι*. Αθήνα: Λιβάνης

II. ΞΕΝΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ahrari M. 1987. *Ethnic Groups and U.S. Foreign Policy*. New York: Greenwood Press.
- Ambrosio T. 2002. *Ethnic Identity Groups and U.S. Foreign Policy*. Westport, CT: Praeger
- Cigler A. and B. Loomis. 1991. *Interest Groups Politics*. Washington, DC: Congressional Quarterly Inc.
- Couloumbis T. and S. Hicks. 1980. "The Greek Lobby: Illusion or Reality?" στο Said A. *"Ethnicity and U.S. Foreign Policy"*. Washington, DC: Praeger
- Dahl R. 1956. *A Preface to Democratic Theory*. Chicago: University of Chicago Press
- Dahl R. 1964. *Congress and Foreign Policy*. New York: Harcourt Brace and Company.
- Draper T. 1983. *Israel and the Middle East*. New York: H. Wilson
- Piper D. and R. Terchek. 1983. *Interaction, Foreign Policy and Public Policy*. Washington DC: American Enterprise Institute.
- Feintuch Y. 1987. *U.S. Policy on Jerusalem*. New York: Greenwood Press.
- Goldberg D. 1990. *Foreign Policy and Ethnic Interest Groups: American and Canadian Jews Lobby for Israel*. New York: Greenwood Press.
- Glazer N. and D. Moynihan. 1975. *Ethnicity: Theory and Experience*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Harrigan J. 1996. *Politics and the American Future*. Toronto: McGraw-Hill
- Herrnson P. et al. 1998. *The Interest Group Connection: Electioneering, Lobbying and Policymaking in Washington*. Chatham, NJ: Chatham House Publishers Inc.
- Kissinger H. 1982. *Years of Upheaval*. Boston: Little, Brown
- Lindsay J. 1994. *Congress and the Politics of U.S. Foreign Policy*. Baltimore, Maryland: The John Hopkins University Press

- Madison J. 1787. *The Federalist No. 10*. (διαθέσιμο στην ηλεκτρονική διεύθυνση <http://www.constitution.org/fed/federa10.htm>)
- Moskos C. 1980. *Greek Americans, struggle and success*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice- Hall Inc.
- Pross P. 1975. *Pressure Group Behavior*. Toronto: McGraw-Hill
- Quandt W. 1977. *Decade of Decisions: American Policy towards the Arab-Israeli Conflict, 1967-1976*. Berkeley, Los Angeles: University of California Press
- Ryden D. 1996. *Representation in Crisis: The Constitution, Interest Groups, and Political Parties*. New York: State University of New York Press
- Said A. 1980. *Ethnicity and U.S. Foreign policy*. Washington DC: Praeger
- Said E. 1979. *The Palestine Question and the American Context*. Beirut: Institute for Palestine Studies.
- Saloutos T. 1964. *The Greeks in the United States*. Cambridge, MA: Harvard University Press
- Schoenbaum D. 1993. *The United States and the State of Israel*. New York: Oxford University Press.
- Spiegel S. 1985. *The Other Arab-Israeli Conflict: Making America's Foreign Policy from Truman to Reagan*. Chicago: University Of Chicago Press
- Vile M. 1999. *Politics in the USA*. New York: Routledge
- Watanabe P. 1984. *Ethnic Groups, Congress, and American Foreign Policy: The Politics of the Turkish Arms Embargo*. Westport, CT: Greenwood Press.
- Zeigler L. and G. Peak. 1972. *Interest Groups in American Society*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice- Hall Inc.

III. ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΑ

- Dekmejian R. and A. Themelis. 1997. "Ethnic Lobbies in U.S. Foreign Policy". Panteion University of Social Sciences: *Occasional Research Paper*, Number 13
- Dershowitz A. 2006. "Debunking the Newest – and Oldest – Jewish Conspiracy: A Reply to the Mearsheimer-Walt 'Working Paper' ". *J.F. Kennedy School of Government Working Paper Series*. (www.ksg.harvard.edu/research/working_papers/dershowitzreply.pdf) [12.10.2006]
- Mearsheimer J. and S. Walt. 2006. "The Israel Lobby and US Foreign Policy". *J.F. Kennedy School of Government Working Paper Series*. ([http://ksgnotes1.harvard.edu/Research/wpaper.nsf/rwp/RWP06-011/\\$File/rwp_06_011_walt.pdf](http://ksgnotes1.harvard.edu/Research/wpaper.nsf/rwp/RWP06-011/$File/rwp_06_011_walt.pdf)) [12.10.2006]
- Mearsheimer J. and S. Walt. 2006. "Unrestricted Access" *Foreign Policy*. May/June. (http://www.foreignpolicy.com/story/cms.php?story_id=3506) [19.10.2006]
- Noyes J. 1997. "Does Washington Really Support Israel?" *Foreign Policy*. Spring.
- Shain Y. 1995. "Multicultural Foreign Policy". *Foreign Policy*. Fall.

Verbeeten D. 2006. "How Important is the Israel Lobby?" *The Middle East Quarterly*. Fall.
(<http://www.meforum.org/article/1004>) [19.10.2006]

Walt S. 2005. "Taming American Power" *Foreign Affairs*. September/October

IV. ΑΡΘΡΑ

The Economist. May 2003. "Like Nixon to China?"

----- January 2003. "A world of exiles"

----- April 2002. "No schmooze with the Jews"

----- October 2001. "The unblessed peacemaker"

----- June 1998. "The voice within"

V. ΗΛΕΚΤΟΝΙΚΕΣ ΔΙΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

American Hellenic Institute: www.ahiworld.com

United Hellenic American Congress: www.unitedhellenic.org

American Hellenic Educational Progressive Association: www.ahepa.org

American-Israeli Public Affairs Committee: www.aipac.org

ΕΛΙΑΜΕΠ

Λεωφ. Βασ. Σοφίας 49, 106 76 Αθήνα, Τηλ: 210 7257122
Φαξ: 210 7257114 email: info@eliamep.gr www.eliamep.gr

ELIAMEP

49, Vas. Sophias Ave., 106 76 Athens - Greece, Tel: (+30) 210 7257122
Fax: (+30) 2107257114 email: info@eliamep.gr www.eliamep.gr